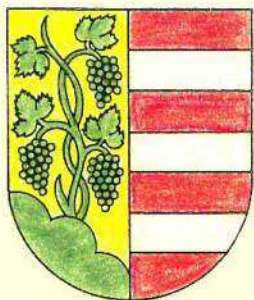

Slovenský pamiatkový ústav, Krajské stredisko Bratislava

MODRA

**Pamiatkový prieskum
a
Zásady pamiatkovej starostlivosti
pre mestskú pamiatkovú zónu**

Spracovala: Ing. arch. Viola Bajaníková • Fotodokumentácia: Peter Fratrič • Bratislava 1996

OBSAH

A. TEXTOVÁ ČASŤ

1. Základné údaje
2. Údaje o východiskových materiáloch
3. Prehľad spracovaných územno - plánovacích dokumentácií
4. Historický a urbanistický vývoj sídla
 4. 1. Stručný historický a stavebný vývoj
 4. 2. Vývoj sídla v zásadných urbanizačných etapách
5. Hodnoty historicko - urbanistického súboru a zdôvodnenie jeho ochrany
 5. 1. Pôdorysná schéma a štruktúra historického súboru a jeho urbanistické hodnoty a väzby
 5. 2. Silueta historického súboru a jeho krajinárske zázemie
 5. 3. Systém opevnenia
 5. 4. Umelecko - historické a urbanisticko - architektonické hodnoty objektov v historickom súbore
 5. 5. Zeleň
 5. 6. Archeologické nálezy a náleziská
6. Územné vymedzenie historického urbanistického súboru
7. Zásady pamiatkovej starostlivosti pre mestskú pamiatkovú zónu
 7. 1. Hlavné zásady urbanisticko - architektonického riešenia priestoru
 7. 2. Podmienky pre stavebnú a hospodársku činnosť

7. 3. Zásady diferencovaného prístupu k objektom na území pamiatkovej zóny
 7. 3. 1. Kultúrne pamiatky
 7. 3. 2. Objekty dotvárajúce prostredie
 7. 3. 3. Objekty nerušiace prostredie
 7. 3. 4. Objekty rušivé, vyžadujúce úpravu
 7. 3. 5. Objekty navrhnuté na demoláciu
 7. 3. 6. Navrhované úpravy objektov
 7. 4. Stanovenie podmienok na rezervných plochách
 7. 5. Zásady funkčného využitia
 7. 6. Zásady dopravného riešenia
 7. 7. Parcelácia a uličné čiary
 7. 8. Riešenie fasád a parterov
 7. 9. Riešenie striech
 7. 10. Riešenie priestorov ulíc
 7. 10. 1. Drobná architektúra
 7. 10. 2. Osvetlenie
 7. 11. Zásady pre výber stavebných materiálov
 7. 12. Zásady riešenia zelene
 7. 13. Technická infraštruktúra a jej zariadenia
 7. 14. Archeologické výskumy a nálezy
 7. 15. Názvy ulíc a námestí
 7. 16. Životné prostredie
 7. 17. Prezentácia pamiatkového fondu
 7. 18. Účasť orgánov a organizácií na regenerácii urbanistického súboru
8. Záver
9. Tabuľkové prílohy
 9. 1. Zoznam objektov zapísaných do ÚZ KP
 9. 2. Zoznam objektov navrhnutých na zápis do ÚZ KP
 9. 3. Zoznam objektov dotvárajúcich prostredie HUS
 9. 4. Zoznam objektov vyžadujúcich úpravu - návrh zmien z úprav
 9. 5. Zoznam rušivých objektov - návrh zmien a úprav

10. Zoznam použitej literatúry

B. FOTODOKUMENTÁCIA

C. GRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA

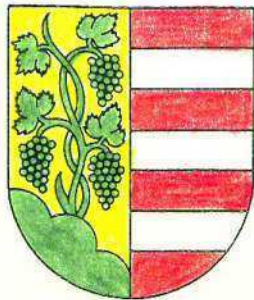
Historické mapy a výkresy

1. Katastrálna mapa Modry z r. 1851
2. Katastrálna mapa Modry z r. 1894
3. Pôdorys hradieb mesta
4. Zámčisko v Harmónii
5. Pôdorys radnice z r. 1830
6. Pohľad radnice z r. 1830

Výkresy

1. Rozbor pamiatkových hodnôt objektov a priestorov
2. Slohová analýza objektov
3. Rozbor stavebno - technického stavu
4. Výkres širších vzťahov
5. Výkres zásad pamiatkovej starostlivosti pre PZ

Slovenský pamiatkový ústav, Krajské stredisko Bratislava

MODRA

**Pamiatkový prieskum a Zásady pamiatkovej starostlivosti
pre mestskú pamiatkovú zónu**

A Textová časť

Spracovala: Ing. arch. Viola Bajaniková • Bratislava 1996

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Názov historického urbanistického súboru:
Pamiatková zóna MODRA

Obec: Modra

Okres: Pezinok

Uznesenie a dátum vyhlásenia ochrany:
Vyhláška Okresného úradu Bratislava - vidiek č. 2/91 zo dňa 1. 12. 1991
o vyhlásení mesta Modry za pamiatkovú zónu

Počet kultúrnych pamiatok: 94 (z toho 6 je mimo územia pamiatkovej zóny)

Rozloha: cca 43 ha

3. ÚDAJE O VÝCHODISKOVÝCH MATERIÁLOCH

- SÚPSOP Bratislava : Modra, podrobný výskum a vyhodnotenie pamiatok v historickom jadre, 1971
- STAVOPROJEKT Bratislava : Modra, stavebno - historický prieskum historického jadra mesta
Ing. arch. M. Križan, 1979
- SÚPSOP Bratislava : Základný umelecko - historický a architektonický prieskum a vyhodnotenie Dolnej ulice v Modre
Ing. arch. J. Takátsová, 1977
- SÚPSOP Bratislava : Modra - park, základné podmienky pre prípravu a realizáciu obnovy pamiatky
Ing. V. Vágenknechtová, 1992
- KŠŠPSOP Bratislava : Zámer obnovy pamiatky, Modra - mestské opevnenie
Ing. arch. I. Staník, 1982
- KŠŠPSOP Bratislava : ZOP a PPÚ, Modra - bašta mestského opevnenia
Ing. arch. I. Staník, 1981
- KÚŠPSOP Bratislava : Pamiatkový zámer, Modra - zvonica
Ing. arch. R. Hriadeľová, 1989
- KÚŠPSOP Bratislava : Architektonický výskum a PPÚ, Modra - východné krídlo mestského opevnenia
Ing. arch. I. Staník, 1986
- KÚŠPSOP Bratislava : Návrh vyhlásenia pamiatkovej zóny - Modra
Ing. arch. R. Hriadeľová, 1990

- KÚŠPSOP Bratislava : Zásady pamiatkovej starostlivosti
Mestská PZ - I. etapa
Ing. arch. R. Hriadeľová, 1989

2. PREHLAD SPRACOVANÝCH ÚZEMNO - PLÁNOVACÍCH DOKUMENTÁCIÍ

- ÚP Modry - Podklad pre aktualizáciu konceptu riešenia sídla,
analytická časť
Ing. arch. M. Šímová v spolupráci s FORM - A, Bratislava, 1992
- ÚPN - SÚ Modra, koncept riešenia
Ing. arch. M. Šímová v spolupráci s FORM - A, Bratislava, 1993
- ÚPN - CMZ Modra, prieskumy a rozbor
Urbion, Ing.arch. M. Šímová, Bratislava, 1996
- ÚPD - SÚ Modra, návrh riešenia

Spracovateľ : Ing. arch. M. Šímová, Bratislava, 1996

Schválenie : Uznesenie MZ Modra zo dňa 8.5.1996

č. 12/ 05/ C - 2 pre ÚP

č. 12/ 05/ C - 3 pre Všeobecné záväzné nariadenie č. 3/96

Platnosť : 20 rokov

4. HISTORICKÝ A URBANISTICKÝ VÝVOJ SÍDLA

4. 1. STRUČNÝ HISTORICKÝ A STAVEBNÝ VÝVOJ

Mestečko Modra leží v juhozápadnej časti západného Slovenska, na úpätí juhovýchodných svahov Malých Karpát a svojím juhovýchodným okrajom zasahuje až do Trnavskej pahorkatiny.

Najstaršie stopy trvalejšieho osídlenia územia širšieho regiónu sú doložené z mladšej doby kamennej. Priamo z Modry sú známe sídliskové nálezy len-gyelskej kultúry (okolo 4000 až 3000 r.pr.n.l.). Z mladších období praveku je zachytené osídlenie ľuďom stredo - dunajskej mohylovej kultúry zo strednej doby bronzovej (okolo 1500 - 1300 r.pr.n.l.). Ďalšie stopy osídlenia z konca doby bronzovej, resp. začiatku doby haltštatskej (okolo r. 700 pr.n.l.), možno s najväčšou pravdepodobnosťou dávať do súvisu s počiatkami existencie opevneného haltštatského sídliska - hradiska Harmónia - Zámčisko, ktoré sa nachádza v katastrálnom území Modry.

Zo slovanského obdobia sú z územia Modry evidované ojedinelé nálezy sídliskové i pohrebiskové. Rámcovo sú datované do 9. stor., t.j. do veľkomoravského obdobia, nakoľko však nepochádzajú z výskumu, nemožno vylúčiť ani ich skoršie zaradenie.

Rozsiahle hradisko Zámčisko využívané (a pravdepodobne dobudované) vo veľkomoravskom období, naznačuje väčšiu koncentráciu neopevnených sídlisk v okolí (nálezi sú doložené v Šenkviciach - v rozpätí od 5. - 6. stor. do 13. stor. a vo Vinosadoch - z 9. stor.). Hradisko (dosiaľ nepreskúmané) je svojím charakterom podobné útočistnému hradisku, skúmanému vo Svätom Jure nad bývalou osadou Neštich, ktoré bolo súčasťou obrannej línie, vytvorenej severovýchodne od Bratislavy, na južných svahoch Malých Karpát a slúžilo ako útočisko pre okolité obyvateľstvo, najmä v čase nájazdov vojenských družín staromaďarských kmeňových zväzov na územie Veľkomoravskej ríše. Po rozpade Veľkej Moravy môžeme na základe analógií v rámci regiónu pokračovanie osídlenia iba predpokladať. Z tohto obdobia nám chýbajú rovnako nálezy materiálnej kultúry, ako aj písomné pramene. Prevažne slovenské osídlenie však pretrváva až do pol. 13.stor. (Úvodná časť - Mgr. Štefánia Tóthová, Slovenský pamiatkový ústav.)

V priebehu 14. a 15. stor. sa pôvodne slovenské dediny pod Malými Karpatami a to od Bratislavy až po Modru a Šenkvice viac či menej ponemčili v dôsledku nemeckej kolonizácie, ktorá nastala po spustošení tejto oblasti tatárskymi vpádmi v r. 1241.

Pre Modru sa však zachoval jej pôvodný slovenský názov už po celý stredovek. V dokladoch sa uvádza: villa Modur (1256, 1287, 1326, 1359, 1388), neskoršie villa, oppidum Modor (1390, 1393, 1397, 1398), oppidum Modra, Moder, až po neskoršie názvy Modor (maď.), Modern (nem.) a Modra (sloven.).

Názov Modra už Matej Bel odvodzoval od prídavného mena „modrý“. Mesto Modra dostalo zaiste svoj názov podľa sfarbenia hory a pôvodne to bola pravdepodobne „Modrá“. (Branislav Varsik, Z osídlenia západného a stredného Slovevenska v stredoveku).

Prvá písomná zmienka pochádza z r. 1256, kedy sa už Modra uvádza ako dedina (villa Modur). Listina z r. 1158, v ktorej sa hovorí o Modre (villa Modor), je falzum a netýka sa Modry pod Malými Karpatami.

Pri opise chotára Pezinka v r. 1256 sa uvádza, že hranice Pezinka idú popri Kučišdorfe (dnes Vinosady) k dedine Modre (ad villam Modur), kde sú poddaní bratislavského hradu a kde sa hranice zeme Modry na malom úseku dotýkajú územia Pezinka.

V 12. až do pol. 13. stor. patrí Modra bratislavskému hradu. V r. 1287 kráľ Ladislav IV. daroval majetok Modra Jánovi, držiteľovi Kučišdorfu.

Začiatkom 14. stor. sa Modra dostáva do rúk Matúša Trenčianskeho, kedy sa tu už spomínajú vinice a to v listine z r. 1326 o vinohradníckych poplatkoch Trnavčanov z viníc v modranskom chotári.

Po smrti Matúša Trenčianskeho sa Modra v r. 1345 stáva majetkom kráľovnej Alžbety, manželky Ľudovíta I., kedy už dosahuje určitú samosprávu. Vo výpise z panských desiatok v r. 1333 - 1335 sa v Modre uvádza farnosť a farár Jakub a dedina sa stáva dôležitou lokalitou vo svojom okolí.

Začiatkom 14. stor. sa tu teda stavia aj kostol, okolo ktorého je cintorín. V jeho blízkosti, na mieste neskoršie postaveného Patákovho mlyna, stála aj fara. Už v tomto období dochádza k hospodárskemu rozmachu, na ktorom sa do určitej miery podieľajú nemeckí kolonisti a v Modre získavajú prevahu nemeckí mešťania.

V r. 1361, výsadnou listinou Ľudovíta I., získava Modra privilégia, na základe ktorých sa stáva poddanským mestečkom. Kráľ potvrdzuje výsady slobodnej voľby richtára, slobodné disponovanie majetkom, slobody za bezpečujúce rozvoj vinohradníctva, remesiel a podobne.

Na listine z tohto obdobia sa zachovala aj najstaršia pečať so znakom viniča. Vznik prvého pečatidla a teda aj rozvinutej administratívnej činnosti datujeme už na koniec 14. stor. Prvé pečatidlo má kruhopis S DE MODOR napísaný gotickou majuskulou.

V rokoch 1388 - 1434 patrí Modra do rozsiahleho panstva Stibora zo Stiboric. V krátkom období po jeho smrti v rokoch 1435 - 1437 sa dostáva do područia panstva Červeného Kameňa.

V r. 1437 daroval poddanské mesto Modra kráľ Žigmund Michalovi Országhovi de Guth, vo vlastníctve jeho a jeho rodu bolo až do r. 1567. Je to obdobie hospodárskeho vzostupu mesta a úsilia mešťanov o dosiahnutie samostatnosti, obdobie, počas ktorého postupne aj dosahuje určité výsady - v r. 1501 je už v Modre prospievajúca mestská škola, v r. 1550 Ferdinand I. oslobodzuje Modru od platenia mýta, až napokon v r. 1569 sa stáva slobodným mestom, závislým len od panovníka. Z toho vyplývajú ďalšie privilégia, ktoré Modra získava a to v r. 1577 povolenie používať červený pečatný vosk pri listinách, v r. 1582 výsada týkajúca sa súdnych záležitostí, ako aj mnohé iné.

Koncom 16. stor. sa ustanovujú prvé cechové organizácie (v r. 1590 - cech krajčírov, 1591 - cech kováčov, 1589 - cech obuvníkov a debnárov). Artikuly ďalších cechov (hrnčiarov, stolárov, murárov, tesárov, tkáčov, súkenníkov, mäsiarov, pekárov a iných) sú z neskoršieho obdobia, prevažne z 1. pol. 17. stor., pretože plnší rozvoj remesiel nastáva až po r. 1609. Významnejšie postavenie získali súkenníci a hrnčiari, čoho dôkazom sú dodnes zachované názvy ulíc.

Pôvodné zloženie obyvateľstva, ktoré dovtedy tvorili bohatí mešťania a na druhej strane nádenníci, spestrujú zemaná. Výnosné vinohradníctvo sem však láka aj šľachtu, ktorá sa tu spočiatku trvalo neusadzuje a o jej majetky v meste sa starajú správcovia.

V 16. stor. Modra nemá ešte mestské hradby, nestála ani mestská veža. Domy bohatsších mešťanov a remeselníkov boli kamenné, chudobných nádenníkov z dreva. Zastrešené boli šindľom a slamou. Privilegované majetné

rodiny bývali v strede mesta. Okrem kostola na cintoríne bola v meste, na mieste dnešného farského kostola sv. Štefana, ešte kaplnka sv. Barbory, pomenovaná aj ako Capella Slavorum. Kostol sv. Jána Krstiteľa, ktorý používali Nemci, bol podľa kanonickej vizitácie z r.1561 a 1562 opravovaný. Koncom 16. stor. nadobúda v Modre rozsiahly majetok Vavrínek Zay, ktorý si tu vystaval šľachtickú kúriu (poniže Hornej brány, pri mestskom pivovare, na mieste terajšieho hotela), v ktorej bola v období protireformácie upravená modlitebňa pre evanjelikov. Ďalšia modlitebňa bola v 17. stor. zriadená aj v dome Maierovsko - Žákovskom na Štúrovej ulici. Zo zmluvy mesta s benediktínmi z r. 1674 vyplýva, že v tomto dome bola aj evanjelická fara.

Zemania začínajú mať v Modre významné postavenie, dostávajú sa do mestskej rady a zveľadujú svoj majetok. V priebehu 16. stor. prichádzajú do Modry aj Chorváti a Maďari, no medzi obyvateľmi je stále viac Slovákov, ktorí sem prichádzajú z okolia. Postupne sa vytvára vrstva zámožnejších Slovákov a Chorvátov, ktorí sa mešťanom vyrovnávajú spoločensky aj ekonomicky.

Na začiatku 17. stor., v r. 1607, sa Modra na základe privilégia Rudolfa II. stáva slobodným kráľovským mestom. V tejto hodnosti sa pridružuje k siedmym tavernickým mestám na Slovensku (Košice, Bratislava, Trnava, Šopron, Bardejov, Prešov, Skalica). Kráľ súčasne s privilégiom slobodného kráľovského mesta určil aj nový obsah mestského erbu, podľa ktorého modranský erb pozostáva zo štiepeného štítu, ktorého pravú zlatú polovicu vyplňa kosmo položené zelené trojvršie so zeleným viničom a tromi strapcami červeného hrozna. V ľavej červenej polovici sú tri strieborné brvná. Nové pečatidlá, ktoré si mesto dalo vyhotoviť, sú po obsahovej stránke totožné s miniatúrou na výsadnej listine zo 14. stor., v kruhopise s nápisom SIGILLUM CIVITATIS MODOR.

Z privilégia slobodného kráľovského mesta vyplynulo Modre niekoľko povinností, ktorým sa podľa dobových zvyklostí musela prispôbiť. Je to predovšetkým výstavba mestských hradieb, ale aj založenie poddanskej dediny. V rámci prípravných prác pre stavbu mestských hradieb bolo treba zbúrať niekoľko domov pri Strampelovskom mlyne. Samotná výstavba hradieb sa začala v r. 1610.

V r. 1618 bola vystavaná Pezinská brána, ktorá bola priečelím symbolicky obrátená k sídlu cisára, k Viedni a ozdobená znakom s dvojhľavým cisárskym orlom. Po pravej strane orla bol erb uhorského kráľa, po pravej znak mesta Modry s oslavným nápisom.

Okrem Pezinskej boli pri opevňovaní vystavané ešte dve brány Horná a Dolná, vo forme veží, navzájom podobné. Rozličné mali len nápisy. Samotná výstavba hradieb bola ukončená v r. 1646.

V r. 1609 zakladajú Modrania vo svojom chotári poddanskú obec Kráľová (pôvodne Kráľova dedina - Villa regia suburbialis). Kráľová bola v r. 1770 pripojená k Modre ako jej štvrť a obyvatelia povýšení na mešťanov.

17. stor. bolo pre Modru veľmi rušné obdobie. Nastáva rozvoj cechov a remesiel. Medzi remeselníkmi začínajú vynikať hrnčiari, pracujúci spočiatku len pre domáci trh, neskoršie však i pre blízke okolie. Dobré podmienky a tradície habánskeho hrnčiarstva zabezpečili neskoršie odbyť i vo vzdialenejších miestach.

Mestská rada sa snaží rôznymi nariadeniami prinútiť obyvateľov, aby mesto skrášľovali a zveľadľovali (nariadenie o strhnutí slamených striech a pokrytí šindľom, ktoré sa opakuje ešte aj v r. 1664, vystavanie mestských kúpeľov a udržiavanie mesta v čistote. V r. 1631 získava mesto jarmočné a mýtné právo.

Už v priebehu 2. pol. 16. stor. sa modranské mešťianstvo prikláňa k reformácii, takže zač. 17. stor. bolo už v Modre len málo katolíkov.

V r. 1628 v rámci rekatolizačného hnutia však panovník nariaduje, aby modranskí evanjelici odovzdali oba kostoly a neskoršie aj všetok majetok späť katolíkom. V r. 1674 prichádzajú do Modry benediktíni, ktorí preberajú kostoly, budovy i vyššiu modranskú školu (založenú v r. 1648, ktorá dosiahla už úroveň gymnázia), ale túto iba do r. 1776 - 1777, kedy všetky školy a gymnáziá prechádzajú pod správu bratislavského školského inšpektorátu. Pri hornom kostole si benediktíni vystavali kláštor. V tomto období boli vystavané aj dve zvonice - väčšia na počesť sv. Barbory, menšia sv. Žofie, obe vysvätené v r. 1689.

V r. 1634, keď modrania rozširujú Slovenskú kaplnku na námestí, bola vystavaná aj mohutná mestská veža (opravovaná bola v r. 1777). Už v r. 1731 dostáva nové vežové hodiny a podľa údajov už začiatkom 18. stor. mala štyri zvony.

Od 16. stor. mala Modra na svojích najväčších potokoch 2 mlyny, no v r. 1720 sa už uvádza 7 mlynov a jedna píla na vodný pohon.

Evanjelici dostali v Modre v r. 1682 povolenie k výstavbe artikulárnych kostolov, slovenského i nemeckého (na bohoslužby sa schádzali v súkromných domoch) na Dolnom predmestí. V r. 1690 už mali vystavané drevené modlitebne, ktoré im však v r. 1702 pri požiari zhoreli, preto začali s výstavbou nových kostolov. Tieto boli dostavané v r. 1714 - 1715, ale pri požiari v r. 1729 opäť vyhoreli. Všetky cirkevné budovy, kostoly a školy sa však v nasledujúcom roku uvádzajú ako obnovené.

V priebehu 17. stor. v meste vypukli viackrát požiare, ktoré spôsobovali mestu neustále škody na majetkoch a domoch obyvateľov. V r. 1723 boli zrealizované prvé opravné práce aj na opevnení.

Podľa kanonickej vizitácie z r. 1756 a 1781 boli v meste dva katolícke kostoly. Farský kostol stál na Dolnom predmestí, nemal vežu a navštevovali ho slovenskí katolíci. Cintorín v jeho okolí slúžil spoločne pre všetkých obyvateľov. Horný na námestí patrili benediktínom, ku ktorým chodievali nemeckí katolíci. Okrem toho tu boli dve kaplnky - kaplnka sv. Trojice, staršia a druhá, zasvätená P. Márie Snežnej, vystavaná v r. 1760 v tvare rotundy. Na území mesta stáli tri kamenné sochy - z toho dve sv. Jána Nepomuckého, jedna na Dolnom a druhá na Hornom predmestí, a socha sv. Floriána, postavená v r. 1757 na námestí, kde predtým stála socha kráľa Mateja.

19. storočie možno v histórii mesta po hospodárskej stránke zaznamenať ako obdobie stagnácie, hlavne jeho 2. pol., čo bolo vo veľkej miere spôsobené nezáujmom predstavenstva mesta o vybudovanie železnice. A hoci remeslá zostávajú na predchádzajúcej úrovni (osobitý význam nadobúda džbánkárstvo a hrnčiarstvo, v r. 1883 bola založená hrnčiarska dielňa a popri nej hrnčiarska škola), z hospodársky a kultúrne vyspelého mesta sa stáva provinčné poľnohospodárske mestečko s vinohradníckym zameraním. Priemysel je obmedzený na remeselnú malovýrobu. Okrem vinohradníctva v Modre veľmi dobre prosperuje aj lesné hospodárstvo, ktoré prináša mestu značné zisky.

Koncom 19. stor. rozhodla mestská rada o výstavbe niekoľkých viliek a zriadení letoviska v Modre Harmónii. V r. 1899 bol sem zavedený vodovod.

Vzhľad mesta sa postupne v priebehu 19. a na prelome storočia mení. V dôsledku výstavby a rozširovania ciest padajú za obeť dve mestské brány - Pezinská v r. 1872 a Dolná v r. 1874. Do tohto obdobia spadá aj výstavba niekoľkých väčších budov - v r. 1884 - 1887 nová budova pre učiteľský ústav spojená s internátom, v r. 1902 štvortriedna dievčenská škola, tiež s internátom a novozałożený a postavený sirotinec. V r. 1900 to bola šesťtriedna dievčenská škola Claudianum s detskou opatrovňou pod vedením trnavských uršulínok. V r. 1911 bola založená Dielňa na dorábanie keramického tovaru.

Z tohto obdobia pochádza aj viacero prestavieb alebo nadstavieb meštianskych domov na námestí, prípadne úprav fasád. Ako pozoruhodné sa okolo r. 1825 spomínajú domy grófa Stahrenbergera, baróna Zaya, kasáreň a radnica. V budove kaštieľa býval od r. 1912 rytier Artur Polczer, ktorý ho po odkúpení prestaval. Býval tu až do r. 1921, kedy v ňom Ministerstvo zemedelstva vtedajšej ČSR zriadilo vinohradnícku školu.

19. stor. je pre Modru významné aj bohatým kultúrnym a duchovným životom, ale aj prenasledovaním národných myšlienok. Silná maďarizácia sa stáva záležitosťou mestskej honorácie. Veľký vplyv na zmýšľanie obyvateľstva má pôsobenie slovenských evanjelických kazateľov - Dionýz Doležal, Karol Štúr, Karol Minich učiteľ Ján Jaromír Mayer. V 40-tych rokoch 19. stor. bol významnou osobnosťou na tomto poli profesor a rektor gymnázia v Modre Ján Kalinčiak.

V tomto období často navštevoval Modru aj Ľudovít Štúr. Po smrti svojho brata Karola a po porážke revolúcie (v r. 1848 - 1849) sa Ľudovít Štúr v r. 1851 usadzuje v Modre (býval na námestí najskôr v Tremlovom, neskôr Schnellovom dome). Žil tu utiahnuto pod policajtným dozorom. Vyvíjal neustále aktivity týkajúce sa národného života a pracoval na svojích literárnych dielach. Často chodieval do Holombeckej doliny. 12. januára 1856 v Modre, na následky zranenia pri poľovačke, zomrel.

stavaného z trvácnejšieho materiálu. Teda na mieste tejto osady popri ceste vedúcej zo Senca smerom na Červený Kameň, v priestoroch dnešnej Dolnej ulice, vyrástla už na prelome 12. a 13. stor. stredoveká dedina ulicového charakteru, stredom ktorej popri ceste pretekal potok. Začiatkom 14. stor. je to už vyvinutá dedina, s vinohradníckym zameraním a významným postavením vo svojom okolí, s kostolom na okraji, kde sa ulica vidlicovito rozchádza a vytvára návsie. Okolo kostola, podľa stredovekých zvyklostí, je ohradený ohradený cintorín a priestor návsia poskytuje miesto na konanie trhov a verejných zhromaždení. I keď má Modra už počas stredoveku určitú samosprávu a privilégia poddanského mesta, stavebne sa v typicky mestský organizmus v tomto období nevyvinula.

Príchodom nemeckých kolonistov, rozvojom remesiel, ale aj výsad, ktoré Modra počas 14. stor. dosahuje, sa rozvíja a urbanizačne rozrastá iba smerom na sever (z juhu jej v tom bránili močiare a močaristá pôda). Tento trend rozširovania mesta pokračuje aj v nasledujúcich dvoch storočiach a centrum mesta sa presúva severnejšie, do priestorov dnešného námestia. Na základe zapísaného zoznamu obyvateľov, majiteľov domov podľa desiatok, možno zistiť, že Modra bola v r. 1589 rozdelená v rámci 4 štvrtí na 14 skupín po 10 domov, teda tu bolo 140 domov.

Začiatkom 17. stor., keď Modra získava v r. 1607 privilégia ako slobodné kráľovské mesto, sa tu vytvára mestské centrum, so všetkými atribútmi, ktoré renesančnému mestu prináležia. Staví sa tu radnica, v jej blízkosti pri kaplnke (Capella Slavorum) mohutná mestská veža a napokon výstavné poschodové domy bohatých patricijov, ktoré stoja iba tu, v centre mesta. Ostatná radová zástavba je nízkopodlažná. Dôležitou udalosťou je výstavba hradieb, s jednou kruhovou baštou, bastiónmi a troma mestskými bránami, ktorými bolo vnútro mesta obohnané.

Pôvodná stredoveká Modra sa tak ocitla mimo hradieb ako Dolné predmestie (predmestia, Dolné i Horné dostali názvy podľa názvov brán). Pri výstavbe hradieb, pri Srampelovskom mlyne, došlo k výrazným stavebným úpravám a vytvorila sa tu nová ulica, ktorá tvorila Horné predmestie. Mestom prechádzala prechádzala pôvodná hlavná ulica, zvaná Väčšia, ktorá smerovala od Dolnej po Hornú bránu, v strede sa rozširujúc

tvorila námestie. V jej smere pokračovali predmestia. V strede ju križovala smerom na západ ďalšia ulica, vedúca do Pezinka, na ktorej stála Pezinská brána. Neskoršie sa na juhozápadnej strane mesta vytvorili ďalšie dve ulice, paralelné s hlavnou (vo vnútri hradieb, dnešná ulica Moyzesova a Súkennícka), ktoré v čase výstavby hradieb ešte neexistovali.

Ďalším významným krokom pre Modru bolo založenie poddanskej dediny Kráľová v r. 1609, ktorá v priebehu 30-tich rokov má už 81 domov.

Podľa úradného hlásenia v r. 1715 - 1720 sa mesto rozprestieralo na 18 000 štvorcových siahach a malo 2286 obyvateľov. Vcelku to bolo 286 meštianskych a zemianskych a 22 šľachtických domácností (želiarske domácnosti štatistika nespomína).

Z celkového počtu domov bol iba jeden väčší, stavaný na celej sesii (jedna sesia znamenala stavebný pozemok v intraviláne, čo zaberalo 1200 štvorcových siah) a to Zayova kúria. 105 meštianskych domov zaberalo len po 1/4, 1/8 a 1/16 sesie, dokonca aj menšie zlomky sesie. Podľa Schreiberových údajov z r. 1719 bolo v celom meste aj s predmestiami spolu 330 domov.

V tomto období sa mesto urbanisticky už nerozširuje, mnohé domy však prechádzajú prestavbami a úpravami, prípadne sa dostavujú tie, ktoré boli poškodené časťmi požiarimi.

Výraznú zmenu na vzhľade mesta prinieslo 19. a začiatok 20. storočia, počas ktorého dochádza opäť k dobovým úpravám, ale aj výstavbe nových, väčších objektov. V dôsledku rozširovania ciest bola zbúraná najskôr Pezinská a potom Dolná brána. Kaplnka na námestí bola v r. 1873 - 1876 prestavaná na kostol, ktorý vtiahol do seba aj mestskú vežu.

Ešte výraznejšie zásahy, čiastočne aj do urbanistickej štruktúry historického jadra, ale predovšetkým zásahmi do celkovej urbanisticko - architektonickej koncepcie zástavby mesta s negatívnymi dopadmi nielen na historickú siluetu, ale aj na jeho celkový vnútorný organizmus, má 20. stor., hlavne jeho 2. polovica, teda obdobie od skončenia 2. sv. vojny až po súčasnosť

5. HODNOTY HISTORICKÉHO URBANISTICKÉHO SÚBORU A ZDÔVODNENIE JEHO OCHRANY

5. 1. PÔDORYSNÁ SCHÉMA A ŠTRUKTÚRA HISTORICKÉHO SÚBORU A JEHO URBANISTICKÉ HODNOTY A VÄZBY

Osou pôdorysnej schémy a základom jej neskoršej urbanistickej skladby bola z juhu na sever vedúca cesta, cesta zo Senca smerom na Červený Kameň. I keď nepoznáme najstaršiu podobu ešte stredovekej dediny, zo zachovanej stredovekej parcelácie územia a z písomných prameňov známej existencie osídlenia už v ranom stredoveku na tomto území, môžeme vysloviť hypotézu, že už stredovekú dedinu Modru tvorí jednoduchá radová zástavba domov, vinúca sa okolo spomínanej cesty, stredom ktorej preteká potok. Na okraji zástavby, kde sa dnes cesta vidlicovito rozchádza, je neskoršie, v 1. pol. 14. stor., situovaný gotický kostol, ktorý je obklopený areálom cintorína, dnes oproti stredovekej podobe oveľa rozsiahlejším. Vzhľadom na priestorové možnosti tohto návsia pred areálom kostola s cintorínom a aj podľa dobových zvyklostí, sa tu konali trhy a verejné zhromaždenia.

Už od 14. stor. rozvinuté poddanské mestečko s vinohradníckym zameraním sa vzhľadom k terénnym možnostiam rozširuje popri ceste len smerom na sever, kde sa postupne presunie aj centrum mesta.

Urbanisticky a pôdorysne sa smerom do strán rozširuje predovšetkým v 17. stor., ako slobodné kráľovské mesto. Vybudovaním mestských hradieb sa vyčlenilo vnútorné mesto, ktoré už bolo delené nielen hlavnou „Väčšou“ ulicou, dnes Štúrova, ale aj Pezinskou cestou (Dukelská ul.). Neskoršie sa vo vnútri hradieb na juhozápadnej strane, po oboch stranách Pezinskej cesty, kde boli voľné plochy, boli vytvorené ďalšie ulice, okolo ktorých bola postupne vybudovaná radová zástavba domov (Moyzesova, Súkennícka a Kukučínova ulica). Pred Dolnou bránou bolo Dolné, pred Hornou Horné a pred Pezinskou Pezinské predmestie.

Tento uličný systém, ale ani urbanisticko - architektonická štruktúra, sa na území historického jadra dodnes vo svojej podstate nezmenili (okrem Pezinského predmestia, na mieste ktorého boli v 2. pol. 20. stor. vybudované novostavby). Zostalo zachované aj centrum mesta v priestoroch námestia, i keď jeho administratívno - správna zložka bola v 2. pol. 20. stor. presunutá do iných priestorov mimo centrum.

Zachovaná zostáva kompaktná radová zástavba s meštianskymi poschodovými domami na námestí a vinohradníckymi domami v celom historickom jadre. Sú aj tu prípady zbúrania pôvodnej zástavby alebo v menšej či väčšej miere zlikvidovaný pôvodný pôdorys alebo dobový výraz domov, no v princípe sú to zásahy, ktoré sa dajú vhodnými úpravami eliminovať alebo nahradiť inými, primeranými historickému charakteru zástavby.

Napriek tomu, že v 20. stor. boli vybudované nové obytné celky mimo historického jadra, či už v podobe sídliskovej výstavby, alebo rodinných domov, ťažisko služieb, vrátane dopravného uzla zostávajú v centre, teda predovšetkým na námestí, čo historickému jadrú neprospieva a vo výraznej miere ho poškodzuje. Spôsobuje to predovšetkým nedoriešenie väzieb obytnej funkcie a služieb, dopravy a vzájomnej väzby historického jadra s novou výstavbou.

5. 2. SILUETA HISTORICKÉHO SÚBORU A JEHO KRAJINÁRSKE ZÁZEMIE

Modra sa rozprestiera na juhovýchodnom úpätí Malých Karpát, ktoré v pozadí dotvárajú panorámu mesta pri pohľade z východu.

Siluetu a krajinárske zázemie mesta, okrem pahorkov Malých Karpát, dotvárajú vinohrady, ktoré Modru obklopujú z troch strán.

Pôvodnú siluetu renesančného mesta tvorila radová zástavba domov po oboch stranách cesty vinúcej sa severojužným smerom a rozšírenej smerom na západ pozdĺž Pezinskej cesty. Mesto dookola obopnuté hradbami malo niekoľko dominant, ktoré tvorili tri mestské brány a najvyššia z nich, mestská veža.

5. 3. SYSTÉM OPEVNENIA

Udelením privilegia slobodného kráľovského mesta v r. 1607, vyplynulo pre Modru niekoľko povinností, z ktorých jednou bolo aj vybudovanie mestských hradieb, z dôvodu ochrany nielen pred nebezpečím zo strany Turkov, ale aj častých stavovských protihabsburských povstaní.

S výstavbou hradieb sa začalo už v r. 1610, no ich realizácia bola prerušená stavovským povstaním Gabriela Betlena v r. 1619 a požiarom v r. 1633, ktorý zničil značnú časť mesta. Nepokojná situácia a následné finančné ťažkosti mesta spôsobili, že dokončenie mestského opevnenia sa predĺžilo až do r. 1646.

Renesančné mestské opevnenie Modry tvorí kamenná hradba do výšky 4 - 5 m. Zalomením v pôdoryse múr vytvára široké tupouhlé bastióny, polygonálne len nepatrne predstupujúce do exteriéru. Z pôvodných troch brán, Hornej, Dolnej a Pezinskej sa zachovala iba Horná, ktorá je hrano - lovitá veža s dlátovitou srechou, strieľňami a podjazdom, s viditeľnými znakmi bývalej existencie padacieho mosta.

Pôvodný plán výstavby mestských hradieb bastiónového typu nebol realizovaný v plnom rozsahu. Na úseku severnej polovice západnej strany opevnenia (od bastiónu pri Pezinskej bráne až takmer po hrot severo - západného bastiónu) bola výstavba, ako posledná etapa, realizovaná podľa zmeneného projektu. Tento úsek sa vyznačuje úsporou materiálu (miesto pôvodnej 120 cm šírky múru pri päte sa tu používa len 95 cm široký) a na rozdiel od ostatných častí opevnenia s múrom nadol sa rozširujúcim, ide tu o hradbu kolmú po celej výške.

Napriek pôdorysným znakom dobovo riešeného opevnenia, toto po stránke konštrukčnej i funkčnej nesie archaické znaky stredovekých hradieb. Bastiónový systém opevnenia bol totiž budovaný proti delostrelectvu, aby odstránil bezbrannosť vysokých hradieb voči otrasom dopadajúcich delových gúľ nepriateľa znížením ich výšky a navršením mohutného násypu ku hradbám z vnútornej strany až po úroveň pred -

5. 4. UMELECKO - HISTORICKÉ A URBANISTICKO - ARCHITEKTONICKÉ HODNOTY OBJEKTOV V HISTORICKOM SÚBORE

Historické jadro mesta Modry tvorí jeho vnútorné renesančné mesto obohnané hradbami, spolu s jeho Horným a Dolným predmestím.

Na pôvodnej, úzkej a dlhej stredovekej (v renesancii už aj združovanej) parcelácii je situovaná nízka, prízemná radová zástavba, prevažne vino - hradníckych domov. V centre mesta, na námestí, v blízkosti radnice a mestskej veže, boli budované meštianske domy bohatých patricijov, tiež prevažne s vinohradnícko - obchodným zameraním.

Na Dolnom predmestí, v priestore, kde sa ulica vidlicovito rozchádza a končí pôvodná zástavba, je situovaný stredoveký kostol vo veľkom areáli cintorína. Na severe, na Hornom predmestí, historickú zástavbu ukončuje štvorkrídlová budova kaštieľa.

Uprostred hlavného uličného ťahu tiekol potok (v súčasnosti prekrytý), na ktorom stáli mlyny.

Urbanizačne je historické jadro rozšírené smerom na západ, dnes však iba po priestor bývalej Pezinskej brány. Pôvodné Pezinské predmestie bolo zbúrané a na jeho mieste vybudovaná novodobá viacpodlažná zástavba sídliskového charakteru, ktorá podobne, ako aj sídlisková zástavba v juho - západnej časti mesta, nerešpektuje a vo vzájomnej väzbe narúša historický urbanistický celok, ako po stránke architektonicko - urbanistickej, tak aj hmotovo - priestorovej, i keď stavebne nezasahuje priamo do samotnej hmotovej podstaty najstaršej existujúcej zástavby mesta.

Negatívny dopad na priestory historického jadra má aj problematická a nedoriešená dopravná sieť, ktorej hlavné ťahy a uzly sú situované priamo cez celé jeho územie. Námestie tak stráca charakter námestia a alej Dolnej ulici sa ani zďaleka nepodobá funkcii, ktorú by mala spĺňať.

No napriek negatívnym zásahom, či už do urbanistického celku historického jadra v podobe nevhodných dostavieb, alebo čiastkových stavebných úprav a nevyriešenej dopravy, historické jadro zostáva kompozične, urba -

nisticky, architektonicky i vo svojej hmotovej podstate uceleným sídelným útv. rom.

Svojou, v jadre prevažne renesančnou architektúrou a typologicky zachovanými vinohradníckymi domami a meštianskymi domami toho istého zamerania, situovanými do radovej zástavby, vytvára pod svahmi Malých Karpát s obrovskými plochami vinohradov zaujímavý kolorit mestečka, ktoré svojou históriou, tradíciami z oblasti kultúry, školstva, národného života a hrnčiarskeho remesla, ale aj výborným turistickým zázemím, je originalitou hodnou zachovania a maximálnej ochrany a to zo strany všetkých zložiek, ktoré sa na tomto procese podieľajú.

Najstaršou architektonickou pamiatkou na území mesta je gotický kostol sv. Jána Krstiteľa v areáli cintorína (v priestoroch pôvodnej stredovekej osady) z 1. pol. 14. stor..

Dokladom silného reformačného hnutia v Modre sú aj oba evanjelické kostoly pôvodne zo zač. 18. stor., nemecký i slovenský, hoci v súčasnosti sa využíva iba jeden a druhý bez využitia je opustený.

V podobnej situácii je aj stredoveký kostol na cintoríne od doby, kedy funkciu farského kostola prevzal kostol sv. Štefana na námestí. Využívaný je iba príležitostne, čo sa odráža aj na spôsobe jeho údržby, ktorá rozhodne nie je primeraná jeho pamiatkovej a historickej hodnote.

Keďže vinohradníctvo bolo v Modre najpočetnejšie zastúpené výrobné odvetvie, renesančná architektúra je tu prezentovaná predovšetkým vinohradníckym priechodovým domom, pôdorysne tvarovaným do písmena „L“ na užšej parcele a do písmena „L“, „U“ alebo „F“ a „E“ na širšej, združenej parcele. Pôdorysná rozmanitosť vyplýva z aditívneho priradovania ďalších potrebných obytných, hospodárskych a výrobných priestorov k dvorovým krídlam, no vždy ide v princípe o základné trojpriestorové členenie domu, kde v predných miestnostiach uličného krídla sú obytné miestnosti. Prejazd (v Modre pitvor) je od ulice uzatvorený veľkou drevenou bránou a s prednými obytnými miestnosťami tvorí uličné krídlo. V prípade bohatších vinohradníkov, zaoberajúcich sa aj predajom vína, bývali v minulosti v prejazde, alebo a aj v jednej z predných izieb, obchodné priestory. Tieto predné izby sú najčastejšie veľkoryso zaklenuté renesančnými lunetovými klenbami, často s bohatou štukovou výzdobou.

Za nimi nasleduje sieň, neskoršie s čiernou kuchyňou v jej zadnej časti a za ňou komora. Za komorou pokračujú výrobné priestory - lisovňa, zväčša so zníženou niveletou podlahy, s vysokou lunetovou klenbou, z ktorej sa schádza ešte nižšie do vínnej pivnice, zaklenutej valenou klenbou. Dom je ukončený hospodárskymi miestnosťami - stajňou, maštalou a stodolou, ktorá tvorí priečne krídlo a je prejazdna, pokiaľ za ňou nasleduje ešte záhrada. Stodola má trámový strop, alebo, ešte častejšie, je zaklenutá klenbou.

Postupným rozširovaním rodiny alebo majetku, boli aj priestory domu prispôbované, napríklad za kuchyňou nasledovala ďalšia izba (a až za ňou komora) a za nimi ostatné priestory podľa potrieb, ktoré vyžadovalo zamestnanie majiteľa domu.

Meštiansky renesančný dom tu má tiež niekoľko pôdorysných podôb odvíjajúcich sa vždy od pracovného zamerania a majetkových pomerov jeho majiteľa, ktoré sa odrážajú aj na bohatosti výtvarného riešenia nielen interiéru domu, ale aj jeho fasády. Zväčša však ide o dom priechodový s vinohradnícko - obchodným zameraním, kde je tiež základná pôdorysná skladba pevná. Zo zaklenutého prejazdu sa schodištom vychádza na poschodie, ktoré pôvodne slúžilo reprezentačným a hlavne obytným účelom. Jednotlivé miestnosti poschodia sú navzájom priechodné, alebo neskoršie prebudované ich majú prístupné cez vonkajšiu pavlač. Predné miestnosti prízemí boli určené pre obchodné účely, v dvorových traktoch je dispozičná skladba rovnaká ako pri vinohradníckych domoch.

Vstupné brány priechodu bývajú najčastejšie v strede fasády, pri veľmi úzkych parcelách, kde je zastavané iba jedno dvorové krídlo, býva brána situovaná na jednej strane fasády. Predné izby sú obrátené oknami do ulice.

Pri prevažne renesančných jadrách domov nesú ich fasády, ale aj ostatné časti, znaky prestavieb mladších období, no najnegatívnejšie sa prejavilo obdobie 2. pol. 20. stor., kedy úpravy majú vyslovene utilitárny charakter, bez rešpektovania umelecko - historickej danosti objektu, alebo jeho prostredia. Na mnohých meštianskych i vinohradníckych domoch sa zachovali znaky úprav fasád historizujúcich slohov 2. pol. 19. až zač. 20. stor. Z tohto obdobia pochádzajú aj viaceré nadstavby poschodí pôvodne prízemných

(ale možno aj požiarom poškodených poschodových) domov, ale aj celé stavby.

Hodnotným a vo svojej pôdorysnej osnove aj takmer úplne zachovaným dokladom ochrany mesta pred nepriateľskými vpádmi je mestské opevnenie a mestská veža, hoci dnes už vťahnutá do hmoty kostola na námestí.

Významnou mierou sa Modra vo svojej histórii podieľala aj v oblasti školstva, remesiel, národného a kultúrneho života. Jednou z veľkých osobností nášho národného života bol Ľudovít Štúr, k životu ktorého sa v Modre viaže viacero miest, i miesto jeho posledného odpočinku. Súbor týchto pamiatok, viažúcich sa k osobnosti Ľ. Štúra v Modre, bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku.

No k histórii Modry patrí viacero významných osobností alebo udalostí z oblasti kultúry a školstva, ktoré si mesto i jeho návštevníci pripomínajú aj prostredníctvom pamätných tabúl.

5. 5. ZELEŇ

Už od 13. stor. sa na pahorkoch Malých Karpát pestuje vinič, ktorému sa darí aj v modranských chotároch. Pestujú tu vinič nielen Modrania, ale vinohrady si tu zakupujú aj mešťania z Trnavy.

Obilie, ale aj ostatné plodiny sa pestujú málo, iba pre vlastnú potrebu. V modranských horách rastú duby, jedle, lípy, ale aj ďalšie dreviny. V meste a jeho blízkosti zasa ovocné stromy rôznych druhov.

V historickom jadre mesta je zeleň vo väčších plošných celkoch zastúpená na niekoľkých miestach. Mestskú zeleň tvorí lipová alej, na Dolnej a Štúrovej ulici a zeleň v areáli cintorína, ale aj nesúvislé stromoradie okrasných stromov na oboch stranách Štúrovej ulice. Podobné stromoradia možno nájsť v historickom jadre mesta aj na ostatných uliciach. Súvislejšie pásy zelene vytvárajú aj súkromné záhrady v hĺbke parciel za radovou zástavbou domov, a to v rámci takmer celého historického jadra.

Ďalším hodnotným celkom zelene v historickom jadre mesta je park v areáli kaštieľa, ktorý na severnej strane uzatvára hranice pamiatkovo chráneného územia. Park bol riadne udržiavaný až do odchodu posledného majiteľa kaštieľa Artura Polczera v r. 1921. V medzivojnovom období bol park doplnený predovšetkým cudzokrajnými ovocnými drevinami. Po r. 1945 sa od pravidelnej údržby upúšťalo a využíval sa predovšetkým pre účely praktickej výučby vinársko - ovocinárskej školy, ktorá tu bola v r. 1921 zriadená.

Súčasný stav verejnej zelene mesta, ale aj zelene parku kaštieľa, možno charakterizovať ako zanedbaný až zdevastovaný. Táto zeleň je neudržiavaná, prerastlá a okrem toho, že nespĺňa estetické kritériá, neplní v plnom rozsahu ani funkcie rekreačno - oddychovú a spoločenskú, ktoré sa na ňu kladú. Zeleň v lipovej aleji i v areáli cintorína, ktorá je navzájom prepojená pôsobí neudržiavane, ale aj rušivo, hlavne v spojitosti s architektúrou a celkovou urbanistickou kompozíciou daných priestorov. Týka sa to aj stromoradia topoľov, ktoré je pokračovaním lipovej aleje smerom k bývalej tehelni. Neupravené a zanedbávané pôsobí aj súkromná zeleň obyvateľov na miestach za hradbami, kde sú vysunuté časti ich záhrad a ktoré v mnohých prípadoch slúžia iba ako smetisko nepotrebných vecí. V širších súvislostiach je potrebné spomenúť zeleň v podobe vinohradov obklopujúcich mesto okrem juhu zo všetkých strán (bezprostredne sa územia pamiatkovej zóny dotýkajú z východnej a severnej strany, nakoľko západným smerom sa mesto od pol. 20. stor. urbanizačne rozširovalo). Táto bola v priebehu vývoja mesta, ale aj pre charakter sídla a obydlija rozhodujúcim činiteľom, keďže vinohradníctvo bolo v Modre (a stále aj je) hospodársky a ekonomicky významným odvetvím.

5. 6. ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY A NÁLEZISKÁ

Archeologické nálezy a náleziská - zdroje širokej pramennej základne (pre staršie úseky histórie jediné a nezastupiteľné), sú súčasťou nášho kultúrneho dedičstva. Adekvátne k špecifickej povahe výskytu týchto prameňov

(pod zemou) sú aj prístupy k ich ochrane a starostlivosti a to už od momentu ich objavenia, resp. získania. Uvedené skutočnosti sú transformované do legislatívnej ochrany, t. j. Zákona SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti, zabezpečujúceho nielen archeologické nálezy - náleziská vyhlásené za kultúrne pamiatky, ale tiež evidované (Archeologickým ústavom SAV v Nitre), t. j. už známe - zistené, tzv. územia s archeologickými nálezmi, ako aj dosiaľ neznáme, t. j. perspektívne lokality. Na území pamiatkovej zóny (mestského charakteru) Modra sa nenachádzajú archeologické nálezy - náleziská vyhlásené za kultúrne pamiatky, čo je viac - menej odzrkadlením neprebádanosti tohto sídelného celku. Z rovnakých dôvodov disponujeme v súčasnosti aj minimálnym počtom evidovaných, teda známych, ale aj dosiaľ nepreskúmaných území s archeologickými nálezmi, ktoré potvrdzujú osídlenie územia v jednotlivých obdobiach praveku a stredoveku.

1. Modra - Dolná ulica (naproti Vinárskym závodom až po pamätník Ľudovíta Štúra) - vo výkope pod cestou boli porušené sídliskové kultúrne vrstvy viacerých chronologických a kultúrnych období od mladšej doby kamennej až po slovanské obdobie. Vyzdvihnutý nálezový materiál dokladal existenciu sídlisk : lengyelskej kultúry z mladšej doby kamennej, stredodunajskej mohylovej kultúry zo strednej doby bronzovej, z konca doby bronzovej, resp. začiatku doby halštatskej a zo slovanského obdobia. (Nálezy zistené v r.1983 odb. prac. SNM, overené tiež v r.1987).
2. Modra - neznáma poloha. Už v r. 1933 bol známy ojedinelý nález - údajne z Modry, bez bližšieho udania miesta nálezu - z doby rímskej (rímskeho pôvodu). Išlo o bronzovú hlavičku, označovanú ako hlava Gorgony, ktorá bola súčasťou zbierky evanjelického lýcea v Bratislave.
3. Modra - neznáma poloha. V r. 1937 sa do zbierok SNM dostali nálezy vykopané vo vinohrade p. Sodomu (dve nádoby a jeden nôž), datované do 9. stor., t.j. do veľkomoravského obdobia, ktoré pochádzajú pravdepodobne z hrobov nelokalizovaného pohrebiska.

4. Modra - Harmónia - Zámčisko. Dosiaľ neskúmané výšinné hradisko veľkých rozmerov s dvoma nádvoriami, opevnené valom a priekopou. Na základe nálezového materiálu je datované do doby halštatskej, s predpokladaným využitím, resp. dobudovaním vo veľkomoravskom období.

Z pohľadu súčasného (minimálneho) stavu poznania najstaršej minulosti sídelného celku je nevyhnutné upriamiť pozornosť v oblasti archeologického bádania na sledovanie prác zemného charakteru v hraniciach pamiatkovej zóny, aby naďalej nedochádzalo k likvidácii evidovaných (t.j. vyššie uvedených) neohraničených nálezísk - sídlisk, prípadne tiež nových - perspektívnych nálezísk - lokalít.

Okrem evidovaného archeologického náleziska č. 1, ktorého územie zaberá zrejme po dĺžke celý úsek Dolnej ulice od vinárskych závodov až po pamätník L. Štúra, ako aj prilahlé zastavané plochy, je potrebné považovať za územie s archeologickými nálezmi (v zmysle § 22, ods. 2 zákona o štátnej pamiatkovej starostlivosti), plochy sídelného celku, na ktorých je možné predpokladať zachytenie stôp konštrukcií po likvidovaných mladších objektoch. Ide predovšetkým o líniu pôdorysu opevnenia, jeho brán, resp. bášť. Za územie s archeologickými nálezmi v zmysle vyššie uvedených bodov je nevyhnutné považovať bezprostredné okolie najstaršej sakrálnej stavby - kostol sv. Jána Krstiteľa, ale tiež okolie dnešného farského kostola (v súvislosti so staršou kaplnkou Slovákov).

Záchrana perspektívnych archeologických lokalít, ako aj možnosti preskúmania už evidovaných starších lokalít, sú podmienené dodržiavaním legislatívy, uvádzanej v kapitole 7. 14. - Archeologické výskumy a nálezy.

(Mgr. Štefánia Tóthová)

6. ÚZEMNÉ VYMEDZENIE HISTORICKÉHO URBANISTICKÉHO SÚBORU

Územie pamiatkovej zóny je vytýčené od nárožia severozápadného bastiónu mestských hradieb, smerom na východ po obvode mestských hradieb.

Na Baštovej ulici, pred parcelou č. 284 sa hranica kolmo zalamuje a pokračuje smerom na sever až k severnému bodu parcely č. 366. Tu sa lomí a ďalej pokračuje východným smerom až k severnému nárožiu kaštieľa, od ktorého ďalej na východ pokračuje po obvode ohradného múru parku až k jeho severovýchodnému nárožiu.

Odtiaľto hranica pokračuje po obvode parku až k juhovýchodnému nárožiu kaštieľa. Tu sa kolmo zalamuje a pokračuje priamo smerom na juh po ulici Za hradbami, po obvode rybníka až po Dolnú ulicu.

Odtiaľto pokračuje ďalej po obvode ohradného múru cintorína až po severovýchodné nárožie parcely č. 814. Tu sa kolmo zalamuje a pokračuje smerom na západ po ulicu Dolnú.

Odtiaľto, po Dolnej ulici smerom na sever, pokračuje až takmer po severozápadné nárožie parcely č. 809. Tu sa opäť kolmo zalamuje smerom na západ a približne v polovici parcely č. 921 sa lomí a pokračuje severným smerom až po Hrnčiarsku ulicu.

Odtiaľto po obvode hradobného múru hranica pamiatkovej zóny pokračuje smerom na západ, po juhozápadný bastión. Od jeho nárožia ďalej pokračuje po obvode hradieb smerom na sever až k jej východnému bodu.

7. ZÁSADY PAMIATKOVEJ STAROSTLIVOSTI PRE PAMIATKOVÚ ZÓNU

7. 1. HLAVNÉ ZÁSADY URBANISTICKO - ARCHITEKTONICKÉHO RIEŠENIA PRIESTOROV HISTORICKÉHO URBANISTICKÉHO SÚBORU

Hlavné zásady urbanisticko - architektonického riešenia priestorov pamiatkovej zóny v Modre budú spočívať predovšetkým v rešpektovaní kompaktno zachovanej pôdorysnej skladby, zachovaní hmotovo - priestorovej štruktúry a architektonických a umelecko - historických hodnôt historickej zástavby, spolu s oživením a prinavrátením primeraných funkcií tým objektom a priestorom, ktoré boli v minulosti z rôznych dôvodov znehodnotené, zanedbávané, opustené, alebo nevhodným spôsobom využívané.

Námestie historického jadra napriek výraznému rozrasteniu mesta v poslednom polstoročí zostalo najfrekventovanejším a najexponovanejším bodom celého sídla, čo sa v nemalej miere prejavuje aj negatívne, z dôvodu zlej organizácie dopravy a neprimeraného funkčného využitia mnohých objektov a taktiež nekonceptného spôsobu uvádzania nových prevádzok aj v súčasnosti. Je preto nevyhnutné po prehodnotení zo strany mesta vypracovať čím skôr koncepciu funkčného využitia historického jadra, jeho centra, dopravného riešenia a prepojenia jeho funkcií do celomestského organizmu. Z týchto dôvodov je pri zásadách urbanisticko - architektonického riešenia priestorov sídla potrebné za určujúcu pokladať sanačnú regeneráciu a teda rešpektovať nasledovné zásady:

- V pamiatkovej zóne situovať len funkcie, ktoré dotvoria interiér mesta a nenarušia jeho merítko a celkovú atmosféru.
- Umiestňovať tu polyfunkčné aktivity, atraktívne služby a obchodnú sieť.
- Zachovávať funkciu obytnú, využívať existujúci bytový fond a dopĺňať ho v objektoch s polyfunkčnou náplňou.

- Prehodnotiť a preveriť možnosti využitia podkrovných priestorov dvo - ročných krídiel domov.
- V polyfunkčných objektoch v dvorových traktoch zvážiť možnosť zria - denia malých prevádzok výrobného charakteru, typických pre Modru (napr. výroba keramiky), aj s prípadným predvádzaním názorných uká - žok výroby spojenej s predajom, ktoré by takto dotvárali kolorit mesta a zatriktívňovali jeho historické centrum.
- Historicky a architektonicky cenným objektom, zmenou funkcie na re - prezentačné, kultúrne alebo iné vhodné aktivity, vrátiť ich dôstojnosť a účelovým objektom tam, kde je to možné a žiadúce, vrátiť ich pôvodnú funkciu.
- Zásadne sem situovať prevádzky nenáročné na dopravu, zásobovanie, skladovacie priestory a predaj alebo distribúciu.
- Zachovať výškové a priestorové dominanty historického jadra, v rámci možností vyvinúť úsilie na eliminovanie negatívnych dopadov výškovej novodobej zástavby.
- Pri riešení rešpektovať všetky kultúrne, historické a umelecko - architek - tonické hodnoty objektov a prostredia.
- Nevyhnutné je zabraňovať demoláciám pamiatkových objektov, objektov dotvárajúcich prostredie a objektov vyhovujúcich.
- S novou výstavbou v rámci pamiatkovej zóny je možné uvažovať iba na vytipovaných rezervných plochách a to iba v súlade s jestvujúcou zás - tavbou.

V zásade je potrebné vyvinúť maximálne úsilie o vytvorenie harmonického celku historickej zástavby so súčasnou architektúrou a jej výrazových prostriedkov. Pre vytvorenie kvalitného mestského prostredia je tu potreb - né postupovať na základe komplexného prieskumu a analýzy hmotovo -

priestorovej skladby, výškového zónovania, materiálov, foriem, farieb, vzájomných proporcií a súladu.

7. 2. PODMIENKY PRE STAVEBNÚ A HOSPODÁRSKU ČINNOSŤ

Na území pamiatkovej zóny pre zachovanie, ochranu a starostlivosť pamiatkového fondu sú určené tieto podmienky:

- Primerane využívať, udržiavať a postupne regenerovať kultúrne pamiatky a ich súbory a zabraňovať ich poškodzovaniu akéhokoľvek druhu.
- Zachovať a primeraným spôsobom modernizovať objekty dotvárajúce charakter pamiatkovej zóny - objekty, ktoré sú nositeľmi architektonických, umelecko - historických hodnôt a majú primeranú stavebno - technickú kvalitu.
- Zachovať a udržiavať vonkajší vzhľad ostatných objektov, ktoré nepôsobia v prostredí rušivo.
- Novostavby povoliť len v rozsahu priestorov špeciálne vytipovaných a to v merítku urbanistickej štruktúry pamiatkovej zóny a v súlade s regulatívami presne určenými v Návrhu pamiatkovej zóny a tomto materiáli.
- Primeraným spôsobom regenerovať a udržiavať verejné priestory, plochy zelene a vhodne ich dotvárať prvkami drobnej architektúry. Podobne riešiť aj všetky ostatné mestské priestory.
- Zachovať pozitívne prvky priestorovej a hmotovej kompozície, prípadné rušivé prvky nahradzovať novými hodnotami v súlade s prostredím pamiatkovej zóny.

- K akýmkoľvek úpravám kultúrnych pamiatok, objektov dotvárajúcich prostredie a charater pamiatkovej zóny, k vonkajším úpravám všetkých ostatných objektov na tomto území, alebo úpravám architektonických a umelecko - historických prvkov a detailov týchto objektov, ako aj k zásahom do priestorovej, hmotovej a pôdorysnej skladby pamiatkovej zóny, alebo pri novostavbách, je potrebné si vždy vyžiadať záväzné stanovisko Okresného úradu, ktoré musí zohľadňovať odborné vyjadrenie organizácie štátnej pamiatkovej starostlivosti (Slovenský pamiatkový ústav, Krajské stredisko Bratislava).
- Mestská samospráva pri zostavovaní a realizácii plánu sociálneho, kultúrneho a hospodárskeho rozvoja sídla musí prihliadať k hodnotám pamiatkovej zóny a vytvárať pre regeneráciu územia primerané podmienky.

7. 3. ZÁSADY DIFERENCOVANÉHO PRÍSTUPU K OBJEKTOM NA ÚZEMÍ PAMIATKOVEJ ZÓNY

Pri úpravách a rekonštrukciách objektov na území pamiatkovej zóny sa vzhľadom na ich rozdielne pamiatkové, umelecko - historické alebo architektonické hodnoty pristupuje diferencovane, na základe čoho je predmetný stavebný fond rozdelený do niekoľkých skupín.

1. Nehnuteľné kultúrne pamiatky, vrátane národných kultúrnych pamiatok a objekty navrhnuté na zápis do Ústredného zoznamu kultúrnych pamiatok SR.
2. Objekty, ktoré nie sú kultúrnymi pamiatkami, ale svojím architektonickým výrazom, hmotovo - priestorovou skladbou, alebo inými hodnotami, vhodne dotvárajú prostredie pamiatkovej zóny.
3. Objekty, ktoré nie sú kultúrne pamiatky, sú bez výraznejších pamiatkových a architektonických hodnôt, ale sú v dobrom stavebno -

technickom stave a svojím výrazom nerušia historické prostredie pamiatkovej zóny.

4. Objekty, ktoré pôsobia rušivo, vyžadujú úpravu a to hmotovo - priestorovej skladby alebo architektonického výrazu, prípadne súčasne oboch.
5. Objekty nehodnotné, pri ktorých je treba rátať s asanáciou, nakoľko výrazným spôsobom rušia hodnoty historického prostredia, sú bez individuálnych pamiatkových hodnôt a sú v zlom stavebno - technickom stave.

7. 3. 1. KULTÚRNE PAMIATKY

Pri akýchkoľvek zásahoch alebo úpravách kultúrnej pamiatky a jej prostredia, ako aj o spôsobe využitia je potrebné postupovať v zmysle Zákona SNR č. 27/87 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a Vyhlášky MK SR č. 21/88 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia citovaného zákona. V zmysle uvedených právnych noriem podmienky pri vykonávaní týchto činností určujú orgány štátnej pamiatkovej starostlivosti, t. j. Okresný úrad na základe vyjadrenia odbornej organizácie pamiatkovej starostlivosti, Slovenského pamiatkového ústavu, Krajského strediska Bratislava. K objektom navrhovaným na zápis do ÚZ KP je potrebné pristupovať ako k vyhláseným kultúrnym pamiatkam až do konečného rozhodnutia Ministerstva kultúry SR.

7. 3. 2. OBJEKTY DOTVÁRAJÚCE PROSTREDIE

Ide o objekty, ktoré nie sú zapísané v ÚZ KP, svojím architektonickým výrazom a hmotovo - priestorovou skladbou vhodne zapadajú do prostredia a dotvárajú mestský interiér. Je potrebné tieto hodnoty

naďalej zachovávať a úpravy pripustiť iba v rozsahu vyplývajúceho z potrieb nových funkcií objektu, ale iba v súlade s jestvujúcou architektúrou, po vyjadrení pamiatkovej organizácie a odsúhlasení orgánu štátnej pamiatkovej starostlivosti v zmysle §14 Zákona SNR č. 27/87 Zb.

Do tejto skupiny sú zaradené aj tie objekty, ktoré pri svojich primárnych hmotovo - priestorových a umelecko - historických hodnotách majú narušený svoj dobový architektonický výraz. Ten je im primeranými úpravami potrebné prinavrátiť a to tiež v zmysle uvedených podmienok.

7. 3. 3. OBJEKTY NERUŠIACE PROSTREDIE

Do tejto skupiny sú zaradené objekty, ktoré nie sú nositeľmi výrazných architektonických, alebo iných pamiatkových hodnôt, sú v dobrom stavebno - technickom stave a nepôsobia v danom prostredí rušivo. V prípade rekonštrukcie je potrebné určiť podmienky, ktoré pomôžu skvalitniť architektúru a dotvoriť tak historické prostredie pamiatkovej zóny.

7. 3. 4. OBJEKTY RUŠIVÉ, VYŽADUJÚCE ÚPRAVU

Sú to tie stavebné objekty, ktoré v záujme primeraného architektonického výrazu daného prostredia je nutné upraviť, či už výrazovo, hmotovo - priestorovo alebo materiálno, prípadne perspektívne uvažovať s ich náhradou novou, kvalitnou a s prostredím harmonizujúcou architektúrou. Sú to objekty v dobrom stavebno - technickom stave, môžu však byť nevhodne využívané a nie je možné prikrčiť k ich okamžitej potrebnej úprave. Všetky prípravné a realizačné kroky však musia byť prevedené v zmysle citovaného zákona a ostatných verejno - právnych predpisov, vedúcich k ochrane územia.

7. 3. 5. OBJEKTY NAVRHOVANÉ NA DEMOLÁCIU

Patria sem tie objekty, ktoré svojím vzhľadom a zlým stavebno - technickým stavom narúšajú nielen historické územie, ale aj životné prostredie. Sú to rôzne novodobé nevhodné prístavby, zanedbané a deštruované hospodárske objekty, garáže, sklady a podobne. Zaraďujú sa sem aj objekty, ktoré nevykazujú žiadne z uvádzaných pamiatkových hodnôt, tiež sú v zlom stavebno - technickom stave a ich obnova by nemala ekonomický ani spoločenský význam. Časovo by sa malo k odstraňovaniu prístavieb a hospodárskych objektov pristúpiť čo najskôr. Demolácia ostatných objektov by sa mala zosúladiť s riešením vybraných území označených ako rezervné plochy.

7. 3. 6. NAVRHOVANÉ ÚPRAVY OBJEKTOV

Úprava parterov a fasád je navrhovaná pri objektoch s nevhodne, zväčša novšie riešenými fasádami a to architektonicky, alebo použitím nevyhovujúcich detailov, prvkov a materiálov.

Úpravy striech sú navrhované v tých prípadoch, ak je nevhodne volený tvar strechy, jej sklon, alebo materiál na jej zastrešenie, alebo sú tu použité strešné prvky ktoré sú v tomto prostredí cudzie a rušia charakter okolitej zástavby.

Zmenu podlažnosti treba riešiť tam, kde je výšku objektu nutné prispôbiť architektúre naokolo.

Všetky uvedené úpravy je možné realizovať iba na základe metodických pokynov pamiatkovej organizácie a súhlasu orgánu štátnej pamiatkovej starostlivosti, v zmysle citovaného zákona o štátnej pamiatkovej starostlivosti.

7. 4. STANOVENIE PODMIENOK NA REZERVNÝCH PLOCHÁCH

Rezervných plôch na území pamiatkovej zóny Modry nie je veľa, nakoľko zástavba v celom historickom jadre je, až na niekoľko výnimiek, kompaktná.

Rezervné plochy sú navrhnuté tam, kde bola pôvodná štruktúra zástavby takým výrazným spôsobom narušená, že stavebnými úpravami nie je možné prispôbiť jej architektonický výraz prostrediu, v ktorom sa nachádza, potom tam, kde z dôvodu neúnosného stavebno - technického stavu bude nutné stavby asanovať a tam, kde bola v minulosti kompaktnosť zástavby prerušená.

R 1 - Túto rezervnú plochu tvorí priestor medzi Hrnčiarskou ulicou a budovou katolíckej fary na Dolnej ulici.
Pri dostavbe musí byť rešpektovaná uličná čiara Štúrovej a Dolnej ulice. Hmotovo a výškovo musí dostavba rešpektovať radovú zástavbu v tomto priestore. Pôdorysné riešenie musí vychádzať z tradičného spôsobu členenia priestorov do hĺbky parcely a jej architektonický výraz musí byť v súlade s okolitou architektúrou. Doporučujeme tu uvažovať s umiestnením drobných sakrálnych služieb, predaja náboženskej literatúry a pod.

R 2 - Rezervná plocha, vyčlenená parcelami č. 57, 59, 60, 61, 62, 65 a 66 je zastavaná nesúrodou architektúrou, ktorú charakterizujú aditívnym spôsobom pričleňované priestory bez ucelenejšieho architektonického zámeru. Utilitárne sú predovšetkým zásahy zo súčasnosti. Objekt na parcele č. 57 je navyše vo veľmi zlom stavebno - technickom stave.
Po dožití zástavby na tejto ploche ju bude potrebné nahradiť novou, vo väčšej miere rešpektujúcou pôvodnú parceláciu a hmotovo - priestorovú skladbu objektov. Náročný objekt Štúrovej a Hrnčiarskej ulice navrhujeme dostavať do tvaru „U“ s dlhými dvorovými krídlami, ale iba po zachovaní častí hradieb na Hrnčiarskej ulici, ktorá zostane voľná, neobostavaná.

Na parcele č. 57 bude novostavba s rovnakým pôdorysným vymedzením ako pôvodná.

- R 3** - Plocha vymedzená z Kukučínovej ulice zastavanou časťou parcely č. 154, č. 156 a časťou parciel č. 163 a 164. Objekty tu stojace sú v havarijnom stavebno - technickom stave.
Objekt č. 2 (Kamenárstvo) na parcele č. 153 je nevyhnutné zrekonštruovať, alebo v prípade neprimeraných nákladov na obnovu pri nevýrazných pamiatkových hodnotách, po asanácii zahrnúť do tejto rezervnej plochy.
Zástavba tu situovaná musí byť jednopodlažná, radová, so sedlovými strechami, strešnou rovinou orientovanými do ulice a musí rešpektovať uličnú čiaru a pôvodnú parceláciu.
Architektúra môže mať novodobý charakter, ale tvaroslovie musí vychádzať z pôvodnej architektúry.
- R 4** - Nezastavaný priestor na parcele č. 216, ktorý v radovej zástavbe Moyzesovej ulice tvorí preluku.
Novostavbu je potrebné čelom orientovať do Moyzesovej ulice, s priradením ďalších priestorov do hĺbky parcely pri rešpektovaní hmotovo - priestorovej skladby a urbanistickej štruktúry pôvodnej architektúry. Musí byť zachovaná uličná čiara Moyzesovej ulice a spojovacej uličky so Štúrovou ulicou.
- R 5** - Rezervnú plochu tvoria parcely č. 241 až 253. Priestor je zastavaný s neorganicky včlenenou výškovou novostavbou bytovky a garáží. Touto zástavbou boli zlikvidované všetky hodnoty urbanistickej štruktúry a architektonického výrazu pôvodne tu stojacej architektúry.
Zástavbu navrhujeme po dožití (alebo podľa možností čo najskôr) asanovať a nahradiť ju novou, kvalitnou obytnou architektúrou, ktorá bude vhodne zakomponovaná do prostredia, bude rešpektovať pôvodnú parceláciu, uličnú čiaru, výškovú, hmotovú a v maximálnej možnej miere aj pôdorysné vymedzenie pôvodnej architektúry.

- R 6** - Plochu tvorí časť parcely č. 258. Medzi nízkopodlažnými objektami č. 39 a 41 - 43 je postavená výšková stavba požiarnej zbrojnice, ktorá, podobne ako bytovka na predchádzajúcej rezervnej ploche, ruší a rozbíja pôvodnú štruktúru zástavby.
Po premiestnení tejto stavby do iného, vhodnejšieho priestoru, navrhujeme dostavať preluku novou architektúrou, ktorá bude harmonickou súčasťou ostatných objektov v tomto prostredí.

7. 5. ZÁSADY FUNKČNÉHO VYUŽITIA

Historické jadro Modry, predovšetkým jeho centrálna časť, zostala i napriek rôznorodým spoločenským zmenám v priebehu jeho vývoja nositeľom významných mestských i nadmestských funkcií a to predovšetkým v podobe obytnej, kultúrno - spoločenskej, obslužnej a oddychovej funkcie.

Ťažiskom polyfunkčného využívania je námestie na Štúrovej ulici, od ktorého smerom k okrajovým častiam historického jadra polyfunkčné využívanie klesá a prevláda tu obytná funkcia. Je nevyhnutné, aby sa v budúcnosti pri regenerácii územia v rámci zachovania jeho prioritných hodnôt plánovalo a v maximálnej miere podporovalo polyfunkčné využívanie priestorov pamiatkovej zóny, vrátane veľmi dôležitej obytnej funkcie a pri jeho funkčnej diferenciacii postupovalo spôsobom gradácie od centra, teda námestia, smerom k okrajovým častiam tohto územia.

V samotnom centre popri obytnej funkcii je potrebné tu umiestňovať najexponovanejšie funkcie spoločenského, kultúrneho a celomestského charakteru a vzhľadom na atraktivnosť mesta a jeho tesnú naviazanosť na rekreačný charakter modranských hôr, aj funkcie týkajúce sa turistického ruchu. Propagácia turistických atrakcií, ale aj iných zaujímavostí a rekreačných možností (tieto už v minulosti boli jedným z významných ekonomických prínosov pre mesto) je na veľmi nízkej úrovni, z čoho vyplýva, že zariadenia tohto charakteru musia byť v centre mesta situované na vhodných miestach a vo viacerých podobách.

Ako nežiadúce a neprijateľné sa na území pamiatkovej zóny prejavilo situovanie niektorých nevhodných výrobných prevádzok, ktoré bude nutné premiestniť do priestorov na to určených v zmysle územno - plánovacej dokumentácie mesta. Výrobné prevádzky, zariadenia obchodu, služieb a pracoviská v historickom jadre možno ponechať iba tie, ktoré svojimi nárokmi na dopravu, zásobovanie, skladovanie, výrobu, distribúciu alebo predaj nespôsobujú poškodzovanie umelecko - historických, urbanisticko - architektonických, historických alebo kultúrno - spoločenských hodnôt týchto priestorov a znehodnocovanie ich životného prostredia (hlučnosť, znečisťovanie prostredia, ovzdušia a pod.).

Možno tu situovať malovýrobu takých foriem, ktoré sú pre Modru charakteristické, majú tu svoju tradíciu a môžu dotvárať atraktivitu a kolorit mesta (keramikárstvo, hrnčiarstvo, dorábanie vína, miestnych alebo rodných gastronomických špecialít a pod.). Takúto výrobu možno voliť napríklad aj spôsobom názorného predvádzania pred očami zákazníka a následného priameho predaja. Situovať treba tieto funkcie v priestoroch najväčšieho pohybu, v predných traktoch obytných domov, ich podbrániach, prípadne prízemných častiach celých domov pri obytnej funkcii v podkrovných priestoroch, alebo v priestoroch poschodia.

S administratívnymi pracoviskami v historickom jadre uvažovať iba s tými, ktoré majú bezprostredný styk s obyvateľstvom. V súvislosti s nimi treba uvažovať aj s náväznosťou na parkovacie plochy, situovanie ktorých je priamo v centre historického jadra obmedzené.

Pri rozhodovaní o funkčnom využití priestorov je potrebné si uvedomiť požiadavky, ktoré vybratá funkcia na priestor kladie, ale súčasne pri jej umiestňovaní oboznámiť sa aj so všetkými hodnotami objektu, aby pri nevhodne situovanej funkcii nedochádzalo k nežiadúcim a násilným úpravám alebo prestavbám a tým k likvidácii jeho pamiatkových hodnôt. Ďalej pri takomto rozhodovaní jedným z kritérií, pri objektoch, pri ktorých je to vhodné a žiadúce, by mala zohrať dôležitú úlohu aj ich pôvodná funkčná náplň a reprezentatívnosť. Týka sa to objektu radnice a takmer všetkých meštianskych domov v centre mesta, ktorým by sa novou alebo skvalitnejšou funkciou prinavrátili hodnoty im patriace.

Nevyhnutnou súčasťou polyfunkčného využívania priestorov historického jadra je jeho obytná funkcia. Preto premiestňovanie tejto funkcie z jadra, ako aj postupnú prevahu starých a sociálne slabých obyvateľov treba charakterizovať ako negatívny jav a snahy všetkých zainteresovaných zložiek pri rozhodovaní o využívaní objektov na tomto území by mali viesť k zachovaniu tejto funkcie. Bývanie v centre je nutné považovať za vysoko atraktívne a tomu podriaďiť aj spôsob modernizácie tohto bytového fondu. Umožňovať tu situovanie neštandardných a nadštandardných bytových jednotiek, ale spôsobom, ktorý maximálne rešpektuje pôvodnú dispozičnú skladbu. Samozrejme ako aj tu, aj pri skvalitňovaní a modernizovaní ostatného bytového fondu musia byť rešpektované prioritné hodnoty objektov. Priestorové nároky bytových jednotiek zvyšovať na úkor nehodnotných prístavieb, alebo v súčasnosti nevyužívaných hospodárskych častí a podkrovných priestorov dvorových krídiel.

Objekty a priestory patriace mestu zásadne prenajímať iba takým funkciám a osobám, ktoré budú zárukou budúceho zachovania ale aj ďalšieho skvalitnenia a zveľaďovania ich hodnôt a tým aj ich dôstojnej prezentácie v historickom prostredí pamiatkovej zóny.

Okrem všetkých uvedených funkcií na území pamiatkovej zóny by tu mali byť koncentrované aktivity pre využitie voľného času. Z dôvodu nedostatku týchto aktivít je potrebné, aby sa do priestorov jadra mesta situovali zariadenia pre kultúrno - spoločenské funkcie, ako sú výstavné priestory, čítárne, kluby, libresá, polyfunkčné scény malých foriem a pod., ktoré navyše podporujú a umocňujú atmosféru historického jadra. Dvory, nádvorcia, podbránia alebo prízemné partery domov sú na tieto aktivity ideálne miesta.

Pre dobrú koordináciu určovania funkčného využívania jednotlivých objektov a priestorov v historickom jadre (ale aj na území celého mesta), musí byť na úrovni mesta spracovaná koncepcia funkčného využitia v súvislosti s plánom rozvoja a spracovávaním ďalších stupňov územno - plánovacej dokumentácie.

Táto koncepcia musí vychádzať z celkového rozboru potrieb obyvateľov a návštevníkov mesta, ale aj z rozboru únosnosti a možností historického jadra, nielen z hľadiska jeho záchrany ako kultúrno - spoločenskej a historickej hodnoty, ale aj z hľadiska zamedzenia nežiadúcej koncentrácie množstva funkcií a sústreďovania obyvateľov nárazovo v určitom časovom priestore počas dňa na jeho území.

Musia byť ujasnené väzby obytnej funkcie a služieb nielen v samotnom historickom jadre, ale aj vo vzťahu k novým urbanistickým celkom v meste. Nebude potom dochádzať zo strany mesta k súhlasom k umiestňovaniu nevhodných a neprimeraných funkcií a funkčných náplní objektov.

Už v tejto etape je potrebná spolupráca mesta s orgánmi a organizáciami pamiatkovej starostlivosti, ktorá bude zárukou optimálneho riešenia. Aj územno - plánovacia dokumentácia (CMZ - návrh riešenia, ktorá sa začína v tomto období pripravovať), na základe takejto koncepcie a spolupráce, môže riešiť problém podrobnejšie a v širších súvislostiach.

7. 6. ZÁSADY DOPRAVNÉHO RIEŠENIA

Jeden z najakútnejších problémov s negatívnym dopadom nielen na pamiatkové hodnoty historického jadra, ale aj na jeho životné prostredie je dopravný systém mesta.

Hlavný ťah nákladnej, autobusovej a osobnej dopravy priamo cez historické jadro so situovaním hlavného parkoviska a uzla autobusovej dopravy priamo na námestí je výrazným rušivým momentom pre celý organizmus centra mesta. Preto je nevyhnutné riešenie tejto situácie ako prioritnej. Cieľom tohto riešenia musí byť úplné presunutie hlavného dopravného ťahu mimo centrum mesta, aj keď do času vybudovania dopravného obchvatu je to problém veľmi zložitý.

Minimálne však je potrebné presunúť z jadra aspoň autobusovú a ťažkú nákladnú dopravu a premiestniť z tohto priestoru parkovisko. Autobusovú dopravu tu dočasne možno ponechať maximálne v tranzitnej

forme, z čoho vyplýva, že otáčanie autobusov, ich cieľovú a východziu stanicu je potrebné situovať mimo historické jadro mesta.

Za cieľovú dopravu tu možno považovať iba dopravu pre zásobovanie a osobnú dopravu obyvateľov tu bývajúcich. Pre zásobovanie je bezpodmienečne nevyhnutné zabezpečiť harmonogram s časovým vymedzením. Pre pohotovostné a technické vozidlá samozrejme musí zostať prístup voľný v plnom rozsahu.

Parkovacie plochy vytvoriť iba v menších celkoch popri ceste, ale s dotvorením zeleňou a prvkami malej architektúry. Centrálna parkoviská pre návštevníkov mesta, ale aj garáže pre domácich tu bývajúcich obyvateľov rozhodne riešiť mimo územia historického jadra.

Za dôležité je potrebné považovať vytvorenie súvislých peších trás minimálne v smere severo - južnom, teda v rozsahu ulíc Horná, Štúrova a Dolná a ich náväznosti na ostatné časti územia, so zdôraznením tých priestorov a vytvorením bezpečných peších komunikácií tam, kde sú situované aktivity akéhokoľvek charakteru slúžiace ako pre domácich obyvateľov, tak i pre turistov a návštevníkov mesta.

7. 7. PARCELÁCIA A ULIČNÉ ČIARY

Zachovanie pôvodného historického urbanizmu je jednou z najzákladnejších priorít zásad pamiatkovej starostlivosti historického sídla.

Dodržanie pôvodných uličných čiar a parcelácie je teda zásadný princíp pre docielenie pôvodnej atmosféry uličných, dvorových a záhradných priestorov.

Pri novej zástavbe, pokiaľ by na území pamiatkovej zóny k nej došlo, je potrebné zachovať pôvodnú uličnú čiaru a parceláciu. Pri nerešpektovaní tejto zásady tak ako to bolo pri stavbe našťastie iba niektorých väčších budov na tomto území (hotel, banka, bytovka na Moyzesovej ul.), bude nutné v budúcnosti pri rekonštrukcii týchto objektov pristúpiť k ich úprave

minimálne v náznaku pôvodnej štruktúry, napríklad formou členenia hmôt a fasád, pretože práve na týchto príkladoch je vidno, ako negatívne možno nevhodnou stavbou zasiahnuť do kompaktného historického celku.

7. 8. RIEŠENIE FASÁD A PARTEROV

Na základe množstva zachovaných architektonických a umelecko - historických prvkov na fasádach objektov v historickom jadre možno konštatovať, že fasády týchto domov prešli naposledy koncepčnými úpravami v priebehu 2. pol. 19. až zač. 20. stor.

Tento výraz bude potrebné v rámci pamiatkových obnov a rekonštrukcií fasád im prinavrátiť, pretože posledné zásahy do fasád, od povojnového obdobia až po súčasnosť, mali charakter necitlivých, vyslovene utilitárnych premien nerešpektujúcich historické prostredie, výrazové prostriedky a materiály pôvodnej architektúry.

Postupne bude potrebné z fasád domov v historickom jadre odstraňovať všetky tieto negatívne zásahy v podobe hrubozrnných omietok, veľkoplošných výkladov, okien, ich kovových konštrukcií, nevhodných reklám a nápisov nízkej výtvarnej úrovne, kovových brán a ďalších neprimeraných úprav.

Tam, kde nebola úplne odstránená plastická výzdoba fasády, prípadne boli zachované aspoň čiastočne okná, brány alebo iné tvaroslovné prvky a konštrukcie, bude potrebné ich domodelovaním a rekonštrukciou, prípadne náhradou rekonštrukčnými kópiami, vrátiť im pôvodný výraz zo spomínaného obdobia.

Prípadné staršie hodnotné umelecko - historické nálezy bude potrebné citlivo priznať a prezentovať tak vývoj prestavieb objektu.

V tých prípadoch, kde sa pôvodný výraz nedá zistiť ani na základe prieskumov alebo dobových fotografií, je potrebné pristupovať k rekonštrukcii fasád analogicky, na základe zachovaného miestneho tvaroslovia. Pri riešení parterov fasád je možno postupovať i zvolením súčasných výrazových prostriedkov, ale návrh musí opäť vychádzať z prostredia

do ktorého bude komponovaný, aby nepôsobil násilne a aby s ostatnou architektúrou tvoril harmonický celok.

Podobne treba postupovať i pri reklamách a nápisocho, ktoré rozhodne nemožno umiestňovať priamo na fasádach. V historickom prostredí sa budú najlepšie vynímať vývesné štíty, alebo prvky malej architektúry, ktoré tiež musia byť výtvarne v súlade s riešením fasády i celkovou atmosférou prostredia.

Pri realizácii pamiatkových obnov je potrebné používať klasické materiály - hladké omietky, ktoré dajú vyniknúť výtvarnému riešeniu fasád, výlučne klasické drevené okenné a dverové konštrukcie, brány a ich kovania s matnou povrchovou úpravou.

Pri návrhu farebnosti povrchových náterov fasád treba vychádzať z prieskumov a farebnosť podriadiť ich určujúcemu slohovému výrazu.

7. 9. RIEŠENIE STRIECH

V historickom jadre Modry, na území celej pamiatkovej zóny, sú používané strechy sedlové, v niektorých prípadoch valbové na uličných krídlach a prevažne pultové, menej sedlové na dvorových krídlach.

Tento model platí predovšetkým pri kompaktnej radovej zástavbe celého historického jadra, s výnimkou viacerých objektov južnej časti Dolnej ulice a ulice Hrnčiarskej, kde sa vyskytuje typ ľudového domu vidieckeho charakteru s otvoreným dvorom do ulice. Tieto majú strechu sedlovú, so štítom obráteným do ulice, alebo valbovú.

Výnimku z toho tvorí niekoľko necitlivo zakomponovaných novostavieb, ktoré svojimi plochými strechami narúšajú hmotovo - priestorovú štruktúru historickej zástavby. Sú to zvyčajne objekty aj s nevhodnou výškou (a celou kompozičnou skladbou architektúry), preto znížením o jedno až dve podlažia a vytvorením klasickej strechy, charakteristickej pre architektúru tohto prostredia, sa napomôže hmotovému začleneniu týchto objektov do historickej urbanistickej štruktúry.

Absolútne neprípustné je používanie strešných okien na častiach striech orientovaných do ulice, pretože narušením kompaktnosti a jednoliatosti strešných rovín sa naruší aj celkový architektonický a dobový výraz priečeli domov, čo je veľmi evidentné najmä pri prízemnej zástavbe, ktorá v Modre prevláda.

Z dôvodu potreby skvalitňovať a modernizovať bytový fond (a nielen ten) a zvyšovať priestorovú kapacitu domov využívaním podkrovi, je toto pravidlo možné porušiť pri dvorových krídlach, kde z hľadiska malého možného odstupu od jeho priečelia použitie strešného okna nepôsobí tak rušivo.

Pre modranské prostredie nie je charakteristické ani používanie strešných vikierov, preto by sa tieto mali použiť iba výnimočne tam, kde to bezprostredne súvisí s architektonickým a kompozičným zámerom riešenia fasády a aj to len v prípadoch dvorových krídiel.

Z dôvodov možnosti využívania podkrovi objektov možno v odôvodnených prípadoch pripustiť aj určitú korekciu sklonu, prípadne výšky strechy dvorových častí, ale vždy iba do tej miery, aby sa nenarušil celkový hmotovo-priestorový charakter objektu a aby riešením neboli neúmerne narušené kompozičné vzťahy jednotlivých častí architektúry.

7. 10. RIEŠENIE PRIESTOROV A ULÍC

Celkový charakter, atmosféru, ale aj jedinečnosť historického prostredia umocňuje aj dotvorenie priestorov a ulíc prvkami malej architektúry, zelene a osvetlenia.

V Modre je z tohto hľadiska stav veľmi neprimeraný až neprijateľný, nakoľko dopravou prehustené námestie a hlavné komunikácie, nevhodné materiály a formy malej architektúry, zanedbaná zeleň, tvarovo a veľkosťou neprimerané osvetlenie, ako aj všetky ostatné negatíva verejných priestorov, narušili ich pôvodné funkčné a kompozičné vzťahy.

Ako veľmi akútne sa tento problém javí predovšetkým v centre historického jadra, na námestí, ktoré možno v súčasnosti principiálne z tohto hľadiska charakterizovať ako nefunkčné. Tento stav bude možné však upraviť až po doriešení dopravných vzťahov v meste a na základe koncepcného prístupu k regenerácii tohto priestoru s prinávrátením funkcií, ktoré mu patria, ale aj regenerácii ostatných priestorov a ulíc prináležiacich k nemu.

Podobne možno charakterizovať z funkčného a estetického hľadiska aj priestor lipovej aleje na Štúrovej a Dolnej ulici. V tomto priestore sa pri riešení ako jeden z najvypuklejších javí problém budovy trafostanice, v minulosti tu situovanej, ktorá aj pri navrhovanom zakomponovaní jej hmoty do objektu verejného sociálneho zariadenia, bude pôsobiť rušivo, pretože svojím objemom a navrhovaným architektonickým výrazom poškodzuje celkovú kompozíciu lipovej aleje.

Barokovú plastiku Golgoty v lipovej aleji treba chápať ako súčasť tohto územia dotvárajúceho jeho vzhľad a v žiadnom prípade by sa nemalo dopustiť aby bola potláčaná akýmkoľvek stavebným, či iným zásahom.

Najideálnejšie riešenie by bolo objekt trafostanice odtiaľto premiestniť a situovať ho mimo územie lipovej aleje tak, aby nepôsobil na okolitú architektúru a dané prostredie negatívne.

Lipová alej po rekonštrukcii by mala plniť funkciu oddychovo - rekreačnej mestskej zóny, ktorá môže byť nielen miestom oddychu, ale aj kultúrnych a spoločenských stretnutí obyvateľov.

Pri riešení všetkých priestorov a ulíc na území pamiatkovej zóny, je nevyhnutné postupovať tak, aby bola v maximálnej miere zachovaná identita a charakter pôvodného historického prostredia.

7. 10. 1. MALÁ ARCHITEKTÚRA

Prvky malej architektúry na území pamiatkovej zóny mesta sú zastúpené nedostatočne a tie, ktoré sa tu nachádzajú, nevhodným tvarom,

materiálom a nízkou výtvarnou úrovňou nespĺňajú požiadavky, ktoré sa na takéto prostredie kladú.

Všetky verejné priestory je potrebné doplniť informačným systémom, odpadovými košmi, lavičkami, žardiniérami, pešie komunikácie dlažbami a podobne. Tieto prvky musia byť riešené v súlade s daným prostredím, na vysokej výtvarnej a remeselnej úrovni a z kvalitných materiálov.

Nemožno zabúdať ani na označenie úlic, číslovanie domov, reklám a označení prevádzok a to spôsobom, ktorý nebude v rozpore s výtvarným riešením a farebnosťou fasád a nebude ho potláčať. Z dôvodu maximálnej snahy o prezentovanie miestnych individualít tu možno uvažovať aj s použitím keramiky, ale pri rešpektovaní všetkých uvedených podmienok.

V rámci prvkov malej architektúry treba klásť dôraz aj na plastiky, ktoré sú súčasťou historického prostredia. Z námestia bola v minulosti premiestnená baroková plastika sv. Floriána s fontánou, ktorá dlhú dobu bola jeho súčasťou.

Dnes je tu situované súsošie L. Štúra, ktoré po regenerácii námestia bude tvoriť jeho dôstojnú dominantu, reprezentujúcu štúrovské tradície v Modre.

7. 10. 2. OSVETLENIE

Ďalším nepostrádateľným a atmosféru historického jadra dopĺňujúcim faktorom je osvetlenie priestorov a ulíc. Osvetlenie musí byť tak ako všetky ostatné zložky, primerané danému prostrediu a to nielen použitým materiálom, ale aj tvarom a rozmermi.

Na príklade súčasného osvetlenia mesta možno vidieť, ako negatívne a neprimerane pôsobí nevhodne použitý typ osvetlenia v historickom prostredí.

Osvetlenie na tomto území môže byť stožiarové, musí však rešpektovať merítka historickej architektúry. V priestoroch nádvorí, podbrání a ostatných exteriérových priestoroch, tam, kde nie je postačujúce uličné osvetlenie, možno použiť osvetlenie konzolové.

Typ svietidla, či už ide o typizovaný alebo atypický výrobok, musí rešpektovať merítka historickej zástavby, výtvarný charakter a farebnosť fasád a byť v súlade so všetkými ostatnými zložkami dotvárajúcimi prostredie a to zeleňou a prvkami malej architektúry.

Dizajn svietidla musí vychádzať z tvarov historických svietidiel, alebo pri použití novotvarov musí byť riešený na vysokej výtvarnej úrovni s použitím primeraných a ušľachtilých materiálov.

Popri osvetlení priestorov a ulíc je nevyhnutné riešiť aj slávnostné osvetlenie jednotlivých dominánt a národných kultúrnych pamiatok. Musí byť riešené s ohľadom na chodca pohybujúceho sa po meste, ale aj s ohľadom na pôsobenie osvetlenia z diaľkových pohľadov.

Osvetlenie je potrebné riešiť na základe celkovej koncepcie osvetlenia, ktorá musí vychádzať z ohľadu na veľkosť priestoru, architektúru a všetky spomínané činitele, ktoré sa zúčastňujú na tvorbe tohto prostredia.

7. 11. ZÁSADY PRE VÝBER STAVEBNÝCH MATERIÁLOV

Pri obnove kultúrnych pamiatok, ale aj všetkých objektov v chránenom území pamiatkovej zóny je potrebné používať tradičné materiály charakteristické pre toto prostredie.

Na zastrešenie objektov používať tvrdú pálenú krytinu. Jej náhradu, betónové tašky je možné používať iba v odôvodnených prípadoch a to len v tvaroch bobrovky alebo ťahanej drážkovanej krytiny.

Na fasádach používať výlučne hladké omietky, neprijateľné sú hrubozrnné omietky, ktoré potláčajú plasticitu výtvarnej výzdoby fasád.

Nevhodné veľkoplošné kovové konštrukcie výkladov a vstupných dverí do predajní a plechové brány je potrebné nahradiť za drevené, primeraných rozmerov, tvarov a členenia, rešpektujúc celkovú kompozíciu a výtvarné riešenie fasád.

Neprípustné je uplatňovanie typizovaných prvkov, ktoré svojimi parametrami, ako sú veľkosť, tvar, členenie, profilácia, materiál, povrchová úprava a pod. málokedy vyhovujú pre použitie v pamiatkovo chránenom území. Preto je vhodnejšie používať atypické prvky a konštrukcie, aj keď ide o novotvar.

Na kovové doplnky (kovania, mreže a pod.), alebo kovové konštrukcie (stožiare svietidiel, lavičky, smetné koše a pod.) používať kovy s matnou povrchovou úpravou.

Na dlažby a pešie komunikácie je vhodný prírodný kameň, alebo jeho imitácia.

Novodobými konštrukciami a materiálmi možno riešiť novostavby, ale ich celkový architektonický výraz nesmie pôvodnú architektúru potláčať, ale musí s ňou byť v súlade.

7. 12. ZÁSADY RIEŠENIA ZELENE

Zelení v historickom jadre mesta musí byť venovaná pozornosť nielen z dôvodu regenerácie a znovuoživenia historického prostredia, ale aj z dôvodu ozdravenia jeho životného prostredia.

Súčasná situácia zelene na území pamiatkovej zóny je nevyhovujúca a nepostačujúca a to z dôvodu nekonceptných úprav minulého obdobia, jej zanedbania a nedostatočnej starostlivosti, hoci možností vytvorenia plôch zelene pre najrozmanitejšie účely je v meste dostatok. Jestvujúce plochy zelene je potrebné revitalizovať a tam, kde je to možné, vytvoriť nové, ako doplnok interiéru mesta.

V súčasnosti je v štádiu projektovej prípravy riešenie lipovej aleje

na Štúrovej a Dolnej ulici, ktorá po realizácii, spolu s úpravou peších komunikácií a dotvorením prvkami malej architektúry vytvorí spoločensko - relaxačný priestor a príjemne dotvorí atmosféru mesta.

Podobne upraviť zeleňou a prvkami malej architektúry, v náväznosti na riešenie lipovej aleje, by bolo potrebné aj priestor v okolí rybníka na Dolnej ulici, čím by sa vytvoril veľmi atraktívny priestor pre relaxačné účely obyvateľov. Pohľad od jeho južnej strany ponúka jedinečný výhľad na mesto, ktorý nie je rušený nevhodnou výškovou zástavbou.

V náväznosti na lipovú alej by malo nasledovať aj riešenie zelene všetkých ostatných verejných priestorov. Na pomerne veľkej ploche je zastúpená zeleň v areáli cintorína na Dolnej ulici, ako jeho doplnok, kde je výsadba stromov a ostatnej zelene realizovaná nekonceptne. Treba ju doriešiť v celom areáli, ale predovšetkým v jeho nástupných priestoroch spolu s architektúrou domu smútku a tiež v okolí pomníkov Ľ. Štúra. Vysokú zeleň riešiť tak, aby stredoveký kostol na cintoríne nebol takmer úplne zo všetkých strán pohltý v korunách stromov, ako je to v súčasnosti.

V rámci riešenia ciest a peších komunikácií na celom území pamiatkovej zóny treba uvažovať, okrem potreby dotvorenia malou architektúrou, s doplnením zelene a to primerane tak, aby zeleň nenarušala kompozičné zámery, nedominovala a neprekryvala tak hodnotné fasády a detaily historickej architektúry. Druhovým zložením musí vychádzať z drevín používaných na výsadbu v intraviláne mesta koncom 19. až zač. 20. stor.

Do času definitívneho doriešenia dopravy v centre mesta, na námestí, bude požiadavka doplnenia zelene problémom, ktorý však bude nutné riešiť aj z dôvodu tlmenia negatívneho dopadu hustej cestnej premávky na životné prostredie tohto priestoru. Tu je potrebné ešte vo väčšej miere rešpektovať požiadavku ponechania dostatočného výhľadu na fasády, teda zeleň tu riešiť tak, aby dostatočne doplnila a dotvorila prostredie, ale aby nedominovala.

V priestoroch vnútroblokov je zeleň zastúpená v súkromných záhradách, ktoré sú rôznym spôsobom využívané ako ovocné a zeleninové záhrady, alebo vinohrady. Túto zeleň je potrebné v maximálnej miere zachovať, kde je to potrebné, revitalizovať. Tam, kde sú záhrady v súčasnosti bez využitia,

alebo v prípadoch, kde je ich priestor zastavaný nefunkčnými a neestetickými hospodárskymi prístavbami, by bolo potrebné pristúpiť individuálne k riešeniu zelene, ktorá by mala predovšetkým relaxačný charakter. V najsevernejšej časti pamiatkovej zóny, v areáli kaštieľa na Hornej ulici sa rozprestiera park, ktorý by mal byť jednoznačne upravený do svojej historickej podoby a prístupný verejnosti, pretože spolu s kaštieľom tvorí súčasť kultúrnych hodnôt pamiatkovej zóny a môže byť jedným zo špecifik, ktoré Modra svojim obyvateľom a návštevníkom ponúka.

7. 13. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA JEJ ZARIADENIA

Na celom území pamiatkovej zóny mesta je nevyhnutné zabezpečiť skvalitnenie technickej infraštruktúry, ale nevynímajúc estetickú stránku jej zariadení. Všetky elektrické vedenia musia byť kábelizované a podpovrchové. Potrebné je uvažovať s premiestnením trafostanice v lipovej aleji na menej exponované a frekventované miesto.

Reprodukory miestneho rozhlasu situovať tak, aby vo vzťahu k architektúre pôsobili čo najmenej rušivo a ich dizajn skvalitniť a zosúladiť s prostredím.

Prehodnotiť je potrebné aj situovanie verejných telefónnych zariadení a tu tiež maximálne dbať na ich estetickú stránku, zosúladienie s prostredím a všade tam, kde je to možné, umiestňovať ich v nádvoriach, prípadne v interiéroch objektov.

Nepripustné je situovanie elektrických alebo plynových rozvodových a meracích skríň na fasády domov na území celej pamiatkovej zóny mesta.

Umiesťovať ich treba na dvorových fasádach na menej exponovaných miestach, v nahoršom prípade v podbrániach objektov, ale aj to spôsobom čo najmenšieho narušenia ich vzhľadu. Z toho vyplýva, že čelná strana skríň musí byť s povrchom steny zalícovaná a mať zhodnú povrchovú úpravu a farebnosť.

Aj všetky ostatné rozvody inžinierskych sietí musia byť podpovrchové. Rozvody v rámci objektov situovať tak, aby neboli poškodzované ich hodnotné architektonické prvky, alebo výtvarná výzdoba. Vo všetkých uvedených prí-

padoch je nutné urobiť výnimku z príslušných právnych noriem a predpisov.

Spôsob vykurovania objektov na celom území voliť iba taký, ktorý nevyžaduje akékoľvek zásahy do fasád. Jestvujúce plynové kúrenie s vetracími vývodmi na fasády je potrebné postupne nahradzovať kvalitnejším, ktoré nebude podobným spôsobom dehonestovať prostredie historického jadra. Komplexné skvalitnenie a potrebnú regeneráciu technickej infraštruktúry bude treba realizovať na základe generelu, ktorý by mal byť vypracovaný čo najskôr, vzhľadom k potrebe zabezpečenia rekonštrukcie inžinierskych sietí ešte pred akoukoľvek definitívnou obnovou objektov a úpravou priestorov a ulíc.

7. 14. ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY A NÁLEZY

Právnu ochranu všetkých dosiaľ zistených archeologických nálezov - nálezísk zabezpečuje Zákon SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti. V zmysle citovaného zákona je archeologickým nálezom vec (súbor vecí), ktorá je dokladom alebo pozostatkom života človeka a jeho činnosti od počiatkov jeho vývoja do novoveku a zachovala sa spravidla pod zemou (§ 23, ods. 1).

Na nehnuteľné archeologické nálezy vyhlásené za kultúrne pamiatky, t.j. zapísané v evidencii Ústredného zoznamu kultúrnych pamiatok, sa vzťahujú všetky právne ustanovenia pamiatkového zákona, ako na kultúrne pamiatky iného druhu.. Starostlivosť štátu o kultúrne pamiatky zabezpečujú orgány a organizácie pamiatkovej starostlivosti v súlade so spoločenskými i potrebami (§ 1, ods. 2). Vlastník - správca - užívateľ kultúrnej pamiatky - nálezu je povinný starať sa o jeho zachovanie, udržiavanie a chrániť ho pred poškodením a znehodnotením (§ 9, ods. 1). Ak si vlastník kultúrnej pamiatky neplní svoje povinnosti (v zmysle § 7, ods. 5) ohľadne ohlásenia zmeny vlastníctva do 30 dní Slovenskému ústavu pamiatok a krajiny, vydá Okresný úrad po vyjadrení organizácie štátnej pamiatkovej starostlivosti (Krajské stredisko Bratislava) rozhodnutie o opatreniach

a stanoví lehotu, do ktorej je vlastník povinný tieto vykonať (§ 10, ods. 1). Na archeologické nálezy - náleziská, resp. územia s archeologickými nálezmi nevyhlásenými za kultúrne pamiatky, ale známymi a evidovanými v centrálnej evidencii archeologických nálezísk na Slovensku (Archeologický ústav SAV v Nitre), ako aj v najbližšom múzeu, v ktorom je činný odborný pracovník - archeológ, sa vzťahuje tretia časť citovaného zákona - Archeologické výskumy a nálezy, predovšetkým § 22, ods. 2. Podľa neho, v prípade stavebnej, alebo inej činnosti, spojenej s prácami zemného charakteru, ktoré by mohli ohroziť vykonávanie archeologických výskumov na území s archeologickými nálezmi, sú stavebníci už od prípravy stavby povinní tento zámer oznámiť Archeologickému ústavu, prípadne múzeu a umožniť vykonať na dotknutom území záchranný archeologický výskum. Ak je stavebníkom právnická osoba, je táto povinná uhradiť i náklady na výskum. Zákon o štátnej pamiatkovej starostlivosti chráni i dosiaľ neznáme archeologické nálezy, t.j. perspektívne archeologické lokality. Vyplýva to z § 23, ods. 2 a 3, kde sa uvádza, že archeologický nález, ktorý nebol zistený pri archeologickom výskume, sa musí ohlásiť Archeologickému ústavu, resp. najbližšiemu múzeu priamo, alebo prostredníctvom mestského alebo obecného úradu. Oznámenie je povinný urobiť nálezca, alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác, najneskôr na druhý deň od zistenia. Archeologický nález i nálezisko sa musia ponechať bezo zmeny (najmenej 5 pracovných dní od oznámenia) až do obhliadky Archeologickým ústavom, alebo inou oprávnenou organizáciou (napr. múzeom s činným odborným pracovníkom - archeológom), kvôli vykonaniu všetkých nevyhnutných opatrení na okamžitú záchranu archeologického nálezu. Archeologické nálezy, ktoré sa zistia v súvislosti s prípravou stavby, resp. vykonávaním stavby, sú chránené v zmysle § 127 stavebného zákona. V tomto prípade je potrebné nález ihneď ohlásiť príslušnému Okresnému úradu - odboru životného prostredia, ktorý ohlási nález Archeologickému ústavu. Súčasne sa vykonajú nevyhnutné opatrenia, aby nedošlo k poškodeniu, resp. zničeniu nálezu a to dovtedy, kým Okresný úrad (po dohode s Archeologickým ústavom) nerozhodne o ďalších postupoch. V prípade nálezu mimoriadnej hodnoty, ktorú potvrdí Ministerstvo kultúry SR, môže Okresný úrad vydané stavebné povolenie zmeniť, alebo zrušiť, pričom určí tiež spôsob úhrady vynaložených nákladov.

Všetky hnutelné archeologické nálezy sú majetkom štátu a ukladajú sa spravidla do múzeí (§ 23, ods. 6). Ak utrpí vlastník (správca, užívateľ) nehnuteľnosti pri vykonávaní archeologického výskumu, resp. pri opatreniach na zabezpečenie archeologického nálezu majetkovú ujmu, má právo na poskytnutie primeranej jednorazovej náhrady, ktorú určí Okresný úrad - odbor školstva a kultúry (§ 23, ods. 6).

(Spracovala Mgr. Štefánia Tóthová)

7. 15. NÁZVY ULÍC A NÁMESTÍ

Popri kultúrnych pamiatkach, zachovanom urbanizme, architektúre a duchovnej kultúre, významným činiteľom doplňujúcim údaje o histórii a topografii mesta zohrávajú aj názvy ulíc a námestí, ktoré vždy mali význam popisný (zameranie obyvateľov na určitú činnosť, významné miesto, osobnosť, udalosť a pod.).

Zachovanie starých názvov je preto súčasťou úcty k hodnotám a histórii sídla. Z uvedených dôvodov by bolo vhodné oživiť pôvodné názvy tých ulíc, ktoré boli nevhodne premenované a ich názov nie je ničím, okrem ideológie minulých desaťročí, opodstatnený.

Ide hlavne o ulicu Dukelskú, pôvodný jej názov je ulica Pezinská a ulicu SNP, ktorej pôvodný názov je ulica Baštová (dnešná ulica Baštová je novodobého charakteru, jej názov je možné bez problémov zmeniť).

Podobne zo starých názvov možno vychádzať aj pri ostatných bočných uličkách, ktorých názvy sa z dôvodu ich pričlenenia k väčším uliciam z miestneho názvoslovía úplne vytratili (napr. ulica Klobúčnicka, Hadia).

7. 16. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Pre regeneráciu a ozdravenie životného prostredia na území pamiatkovej zóny, okrem zrealizovania požiadaviek uvedených v predchádzajúcich kapitolách, bude potrebné zabezpečiť ďalšie činnosti, ktoré budú garan -

tovať čistotu životného prostredia v celom jeho rozsahu. Jeho základnú koncepciu možno zhrnúť do nasledujúcich bodov:

- Maximálne odkloniť ťažkú nákladnú a autobusovú dopravu od centra a nesituovať tu státie tejto dopravy.
- Voľné parkoviská ponechať iba na minimálnych plochách a parkoviská väčšieho rozsahu situovať mimo tohto územia.
- Premiestniť nevhodné výrobné prevádzky do určených zón mimo historického jadra.
- Pri všetkých stavebných, či iných dočasných činnostiach na území pamiatkovej zóny požadovať technologické postupy, ktoré sú voči znečisťovaniu ovzdušia čo najšetrnejšie. Požadovať izolovanie týchto činností počas ich trvania od verejných priestorov.
- Požadovať pri rekonštrukciách a obnovách používanie materiálov, ktoré nie sú pre životné prostredie nijako škodlivé.
- Požadovať udržiavanie nehnuteľností v dobrom stavebno - technickom stave a na primeranej estetickej úrovni a to aj nehnuteľností vo vnútro - blokoch. Rôzne nevhodné, nefunkčné alebo neestetické hospodárske a iné objekty a prístavby odstrániť.
- Zabezpečiť obnovenie a oživenie všetkých verejných priestorov a zelene, ale aj následnú ich pravidelnú údržbu a čistenie v celom požadovanom rozsahu.
- Zabezpečiť odvoz a likvidáciu domového odpadu tak, aby nevznikali voľné skládky odpadu hocikde. Nádoby na odpad musia byť vyprázdňované pravidelne v čo najkratšom časovom úseku vtedy, keď je frekvencia pohybu obyvateľov v meste najmenšia.
- Zabezpečiť v meste dostatok verejných hygienických zariadení na primeranej úrovni.

7. 17. PREZENTÁCIA PAMIATKOVÉHO FONDU

Pamiatkový fond na území pamiatkovej zóny Modry je pomerne rozsiahly nielen počtom evidovaných kultúrnych pamiatok, ale aj množstvom

zachovaných hodnôt, či už v podobe umelecko - historických, architektonických, urbanistických prvkov a celkov, alebo v podobe kultúrno - spoločenských a duchovných hodnôt.

Problémom je zanedbaný stav tohto fondu, jednak ako pozostatok z obdobia minulých desaťročí, ale aj vzťahom spoločnosti k nemu v súčasnosti.

V záujme prezentácie pamiatkového fondu na tomto území by sa preto malo vynaložiť maximálne úsilie o jeho všestrannú a pravidelnú propagáciu a to v rámci verejných zhromaždení, spoločenských a kultúrnych udalostí, prostredníctvom masmédií, informačných časopisov, plagátov, publikácií a pod.

Verejnosť by bolo potrebné informovať aj o úspešných obnovách a rekonštrukciách, na týchto príkladoch poukazovať na vhodnosť použitých materiálov, konštrukcií a architektonického výrazu

Pri obnovách a rekonštrukciách priestorov verejného charakteru musí príprava prebiehať formou verejných súťaží a pri vyhodnocovaní za účasti odborných inštitúcií a verejnosti poukazovať a konfrontovať pozitíva a negatíva riešení nielen z hľadiska funkčnosti, ale aj z hľadiska pamiatkovej starostlivosti.

7. 18. ÚČASŤ ORGÁNOV A ORGANIZÁCIÍ NA REGENERÁCIÍ HISTORICKÉHO URBANISTICKÉHO SÚBORU

Na regenerácii takéhoto územia musia byť zainteresované všetky zložky pôsobiace na jeho procese a to od samotného občana, alebo vlastníka kultúrnej pamiatky, mestskú samosprávu, štátnu správu až po všetky orgány a organizácie pamiatkovej starostlivosti.

Všetky povinnosti vlastníkov kultúrnych pamiatok a nehnuteľností na pamiatkovo chránených územiach, týkajúce sa ich ochrany, sú zakotvené v Zákone SNR č. 27 z r. 1987 o štátnej pamiatkovej starostlivosti a jeho vykonávajúcej Vyhlášky MK SR č. 21 z r. 1988.

Tieto právne predpisy určujú aj organizačné usporiadanie štátnej pamiatkovej starostlivosti, podľa ktorých sú výkonnými orgánmi štátnej pamiat-

kovej starostlivosti Ministerstvo kultúry SR, Krajské a Okresné úrady (Krajský úrad Bratislava a Okresný úrad Pezinok, odbor školstva a kultúry), ktoré v spolupráci s ostatnými orgánmi štátnej správy, ale predovšetkým za odbornej pomoci organizácií štátnej pamiatkovej starostlivosti zabezpečujú starostlivosť na tomto poste.

Odbornou organizáciou štátnej pamiatkovej starostlivosti je Národné pamiatkové a krajinné centrum so svojimi odbornými organizáciami, Slovenským pamiatkovým ústavom, jeho strediskami, Slovenským ústavom krajiny a Národným strediskom pre reštaurovanie.

Orgán mestskej samosprávy, keďže zastupuje všetkých obyvateľov mesta, je pri procese regenerácie historického územia najvýraznejším činiteľom, ktorý v rámci svojich povinností voči obyvateľom mesta má rôzne možnosti, ako tento proces ovplyvniť a napomáhať mu. Môže to byť stimulácia ekonomického charakteru vlastníkom objektov na území pamiatkovej zóny (napr. vyčlenením finančných prostriedkov z rozpočtu mesta na obnovu objektov, daňovými úľavami a zvýhodneniami), alebo stimuláciou formou spoločenského uznania (prezentácia, propagácia), rozličná forma spolupráce mesta s vlastníkami a investormi a podobne.

Spolupráca mesta s orgánmi a organizáciami pamiatkovej starostlivosti v záujme záchrany hodnôt na území pamiatkovej zóny by mala fungovať na základe rešpektovania platnej legislatívy o štátnej pamiatkovej starostlivosti (citované právne predpisy), stavebného zákona a zákona o miestnej samospráve a štátnej správe, ale aj na základe vzájomnej informovanosti vo forme priebežných konzultácií a to ešte pred konečnými rozhodnutiami a spracovávaním projektových návrhov a dokumentácií každého druhu. Mesto by malo razantnejšie postupovať aj v spolupráci so štátnou správou pri negatívnych zásahoch a prestavbách na chránenom území, ktoré nie sú ani v záujme mesta a sú v rozpore so záujmami štátnej pamiatkovej starostlivosti.

8. ZÁVER

Zásady pamiatkovej starostlivosti pre pamiatkovú zónu Modry boli spracované ako odborný metodický podklad pre zabezpečenie koordinovanej a cieľavedomej činnosti v chránenom území. Je potrebné, aby boli do tohto procesu zapojené všetky zložky, podieľajúce sa na tvorbe a záchrane hodnôt, ktorými prostredie historického jadra mesta disponuje.

Veľmi dôležitá je spolupráca všetkých zainteresovaných a snaha vytvárať pre túto spoluprácu podmienky, aby všetky kroky vedúce k cieľu boli čo najefektívnejšie a samotná realizácia čo najkvalitnejšia.

Veľký podiel zodpovednosti, okrem orgánov štátnej správy a odborných organizácií pamiatkovej starostlivosti majú satní občania žijúci v tomto prostredí, vlastníci kultúrnych pamiatok, alebo inak chránených pamiatkových objektov, ale aj mestská samospráva, ktorá môže vo veľkej miere napomáhať tomuto procesu rôznymi zvýhodneniami, finančnými príspevkami (za dodržania určených podmienok), reklamou, ale aj vlastným príkladom pri obnovách objektov alebo priestorov v ich správe a prístupom ku všetkým kultúrno - spoločenským a historickým hodnotám mesta.

V záujme čo najefektívnejšieho a najkvalitnejšieho zabezpečenia regenerácie, záchrany a obnovy sídla, bude potrebné vypracovať jeho komplexný program v zmysle tohto materiálu, ktorého dodržiavanie bude zárukou úspešného zvládnutia komplexu úloh, ktoré tento proces vyžaduje.

V rámci neho bude potrebné vypracovať

1. Konceptiu funkčného využitia historického jadra mesta.
2. Harmonogram zabezpečenia vybudovania dopravného obchvatu mesta.
Tento problém považovať za prioritný, nakoľko na definitívnom doriešení dopravy v Modre sú závislé všetky zložky ochrany územia a životného prostredia v celom rozsahu.

9. TABUĽKOVÉ PRÍLOHY

9. 1. ZOZNAM OBJEKTOV ZAPÍSANÝCH V ÚZ KP

Názov KP	č. v ÚZ KP
1. NKP Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 81	468/1
2. NKP Pamätná tabuľa, Štúrova ul. č. 81	468/2
3. NKP Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 84	470/1
4. NKP Pamätná tabuľa, Štúrova ul. č. 84	470/2
5. NKP Pamätná fara, Dolná ul. č. 3	475/1
6. NKP Pamätná tabuľa, Dolná ul. č. 3	475/2
7. NKP Hrob s náhrobníkom, cintorín	472/1
8. NKP Náhrobník, cintorín	472/2
9. NKP Pamätné miesto, chotár Šnaudy	473
10. NKP Pamätné miesto, Holombecká dolina	474
11. Pamätná fara, Štúrova ul. č. 1	11022/1
12. Pamätná tabuľa, Štúrova ul. č. 1	11022/2
13. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 9	11023
14. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 11	10591
15. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 13	485
16. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 15 - 17	11024
17. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 19	10592
18. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 25	11025
19. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 39	11026
20. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 45	10593
21. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 53	10594
22. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 59	10595
23. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 61	486
24. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 85	10596
25. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 87	10597
26. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 91	10598
27. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 93	10599

28. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 103	10614
29. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 105	10600
30. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 113	10601
31. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 115	11030
32. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 24	10602
33. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 26	10603
34. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 28	10604/1
35. Pamätná tabuľa, Štúrova ul. č. 28	10604/2
36. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 32	10605
37. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 42	10606
38. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 44	10607
39. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 54	10608
40. Pamätná tabuľa, Štúrova ul. č. 54	478
41. Kostol sv. Štefana , Štúrova ul.č. 58	10952
42. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 60	11027
43. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 62	10609
44. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 64	10610
45. Meštiansky dom, Štúrova ul. č. 68	10611
46. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 86	10612
47. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 104	10613
48. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 108	11028
49. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 112	11029
50. Pomník, Štúrova ul., nám.	10035
51. Brána v opevnení, Štúrova ul. č. 128	483/1
52. Bašta v opevnení, nám. Slobody č. 3	483/2
53. Múr opevnenia	483/3
54. Kaplnka P. M. Snežnej, Dolná ul. č. 2	493
55. Meštiansky dom, Dolná ul. č. 4	10571
56. Gymnázium, Dolná ul. č. 24	10572/1
57. Pamätná tabuľa, Dolná ul. č. 24	10572/2
58. Pamätná tabuľa, Dolná ul. č. 24	10572/3
59. Pamätná tabuľa, Dolná ul. č. 24	10572/4
60. Vinohradnícky dom, Dolná ul. č. 28	10573
61. Vinohradnícky dom, Dolná ul. č. 48	10574
62. Vinohradnícky dom, Dolná ul. č. 54	10575

63.	Vinohradnícky dom, Dolná ul. č. 58	10576
64.	Vinohradnícky dom, Dolná ul. č. 66	10577
65.	Vinohradnícky dom, Dolná ul. č. 82	10578
66.	Vinohradnícky dom, Dolná ul. č. 84	10579
67.	Kostol, ev.a.v., Dolná ul. č. 1	488
68.	Kostol, ev.a.v., Dolná ul. č. 5	489
69.	Plastika Golgoty, Dolná ul.	492
70.	Kostol sv. Jána Krstiteľa, cintorín	490/1
71.	Zvonica, cintorín	490/2
72.	Múr opevnenia, cintorín	490/3
73.	Hrob K. Štúra, cintorín	477
74.	Kaštieľ, Horná ul. č. 22	487/1
75.	Mlyn, Horná ul. č. 4	11019
76.	Park, Horná ul.	487/2
77.	Vinohradnícky dom, Dukelská ul. č. 2	10580
78.	Meštiansky dom, Dukelská ul. č. 4	10581
79.	Vinohradnícky dom, Dukelská ul. č. 8	10582
80.	Meštiansky dom, Dukelská ul. č. 11	10583
81.	Meštiansky dom, Dukelská ul. č. 17	10584
82.	Vinohradnícky dom, Dukelská ul. č. 25	10585
83.	Meštiansky dom, Dukelská ul. č. 31	10586
84.	Vinohradnícky dom, Moyzesova ul. č. 2	10587
85.	Vinohradnícky dom, Moyzesova ul. č. 36	11020
86.	Vinohradnícky dom, Moyzesova ul. č. 38	10588
87.	Vinohradnícky dom, Moyzesova ul. č. 44 - 48	11021
88.	Vinohradnícky dom, Moyzesova ul. č. 52	10589
89.	Vinohradnícky dom, Súkennícka ul. č. 25	10590
90.	Manufaktúra na majoliku, Súkennícka ul. č. 41	2274
91.	Pamätný dom, Zochova ul. č. 10	479/1
92.	Pamätná tabuľa, Zochova ul. č. 10	479/2
93.	Pamätná tabuľa, Harmónia	482
94.	Pamätná tabuľa, Harmónia	481

9. 2. ZOZNAM OBJEKTOV NAVRHNUTÝCH NA ZÁPIS DO ÚZ KP

1. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 29
2. Vinohradnícky dom, Štúrova ul. č. 122

9. 3. ZOZNAM OBJEKTOV DOTVÁRAJÚCICH PROSTREDIE HISTORICKÉHO URBANISTICKÉHO SÚBORU

1. Štúrova ul. č. 3
2. Štúrova ul. č. 5
3. Štúrova ul. č. 35 - 37
4. Štúrova ul. č. 41
5. Štúrova ul. č. 43
6. Štúrova ul. č. 51
7. Štúrova ul. č. 71
8. Štúrova ul. č. 73
9. Štúrova ul. č. 79
10. Štúrova ul. č. 97 - 99
11. Štúrova ul. č. 109
12. Štúrova ul. č. 2
13. Štúrova ul. č. 16 - 18
14. Štúrova ul. č. 22
15. Štúrova ul. č. 34
16. Štúrova ul. č. 36
17. Štúrova ul. č. 40
18. Štúrova ul. č. 66
19. Štúrova ul. č. 78
20. Štúrova ul. č. 80
21. Štúrova ul. č. 110
22. Horná ul. č. 1
23. Horná ul. č. 5
24. Horná ul. č. 39 - 43
25. Horná ul. č. 59 - 61
26. Dolná ul. č. 9 - 11
27. Dolná ul. č. 13
28. Dolná ul. č. 15
29. Dolná ul. č. 17 - 19
30. Dolná ul. č. 25
31. Dolná ul. č. 37

32. Dolná ul. č. 39 - 41
33. Dolná ul. č. 43
34. Dolná ul. č. 53
35. Dolná ul. č. 65
36. Dolná ul. č. 71
37. Dolná ul. č. 77 - 79
38. Dolná ul. č. 10
39. Dolná ul. č. 32 - 34
40. Dolná ul. č. 36 - 38
41. Dolná ul. č. 44 - 46
42. Dolná ul. č. 62 - 64
43. Dolná ul. č. 68 - 70
44. Dolná ul. č. 72
45. Dolná ul. č. 74
46. Dolná ul. č. 78
47. Dolná ul. č. 108 - 110
48. Súkennícka ul. č. 3
49. Súkennícka ul. č. 5 - 7
50. Súkennícka ul. č. 9
51. Súkennícka ul. č. 13
52. Súkennícka ul. č. 19
53. Súkennícka ul. č. 21 - 23
54. Súkennícka ul. č. 27 - 29
55. Súkennícka ul. č. 31
56. Súkennícka ul. č. 6
57. Súkennícka ul. č. 8 - 10
58. Súkennícka ul. č. 12
59. Súkennícka ul. č. 20
60. Dukelská ul. č. 1
61. Dukelská ul. č. 3
62. Dukelská ul. č. 5
63. Dukelská ul. č. 7
64. Dukelská ul. č. 29
65. Dukelská ul. č. 12 - 14
66. Dukelská ul. č. 18

67. Dukelská ul. č. 20
68. Dukelská ul. č. 22
69. Dukelská ul. č. 24
70. Dukelská ul. č. 26
71. Kukučínova ul. č. 15 - 17
72. Moyzesova ul. č. 1 - 3
73. Moyzesova ul. č. 5
74. Moyzesova ul. č. 49
75. Moyzesova ul. č. 16
76. Moyzesova ul. č. 20
77. Moyzesova ul. č. 30
78. Moyzesova ul. č. 32 - 34
79. Moyzesova ul. č. 50
80. Moyzesova ul. č. 74

9. 4. ZOZNAM OBJEKTOV VYŽADUJÚCICH ÚPRAVU - NÁVRH ZMIEN A ÚPRAV

1.	Štúrova ul. č. 3	F	
2.	Štúrova ul. č. 5	P	F
3.	Štúrova ul. č. 9	F	
4.	Štúrova ul. č. 11	F	
5.	Štúrova ul. č. 15 - 17	P	F
6.	Štúrova ul. č. 19	F	
7.	Štúrova ul. č. 21 - 23	P	F
8.	Štúrova ul. č. 25	F	S
9.	Štúrova ul. č. 27	P	F S
10.	Štúrova ul. č. 29 - 33	F	
11.	Štúrova ul. č. 35 - 37	P	F
12.	Štúrova ul. č. 39	F	
13.	Štúrova ul. č. 41	P	F
14.	Štúrova ul. č. 45 - 49	P	
15.	Štúrova ul. č. 51	F	
16.	Štúrova ul. č. 53 - 57	P	F
17.	Štúrova ul. č. 59	P	
18.	Štúrova ul. č. 61	P	F
19.	Štúrova ul. č. 63	P	F
20.	Štúrova ul. č. 67	P	F + 1
21.	Štúrova ul. č. 71	F	
22.	Štúrova ul. č. 79	P	F
23.	Štúrova ul. č. 83	P	F S
24.	Štúrova ul. č. 85	P	F
25.	Štúrova ul. č. 87 - 89	P	F
26.	Štúrova ul. č. 91	P	F
27.	Štúrova ul. č. 93 - 95	F	
28.	Štúrova ul. č. 97 - 99	P	F
29.	Štúrova ul. č. 103		S
30.	Štúrova ul. č. 105 - 107	P	F
31.	Štúrova ul. č. 109	F	
32.	Štúrova ul. č. 113	F	

33.	Štúrova ul. č. 115	P	F	
34.	Štúrova ul. č. 2	P		
35.	Štúrova ul. č. 6	P	F	
36.	Štúrova ul. č. 10	P	F	
37.	Štúrova ul. č. 16 - 18	P	F	
38.	Štúrova ul. č. 20	P	F	
39.	Štúrova ul. č. 22	P	F	
40.	Štúrova ul. č. 24	P	F	
41.	Štúrova-ul. č. 26	P	F	
42.	Štúrova ul. č. 28	P		
43.	Štúrova ul. č. 30	P	F	
44.	Štúrova ul. č. 32	P	F	
45.	Štúrova ul. č. 34	P	F	
46.	Štúrova ul. č. 36	P	F	
47.	Štúrova ul. č. 40	P	F	
48.	Štúrova ul. č. 42		F	
49.	Štúrova ul. č. 46	P	F	S
50.	Štúrova ul. č. 48 - 50	P	F	
51.	Štúrova ul. č. 54	P	F	S
52.	Štúrova ul. č. 56	P	F	
53.	Štúrova ul. č. 60	P	F	
54.	Štúrova ul. č. 62	P	F	S
55.	Štúrova ul. č. 64	P	F	
56.	Štúrova ul. č. 66	P	F	
57.	Štúrova ul. č. 68	P	F	
58.	Štúrova ul. č. 70 - 74	P	F	
59.	Štúrova ul. č. 76	P	F	+1
60.	Štúrova ul. č. 78	P	F	
61.	Štúrova ul. č. 80	P	F	
62.	Štúrova ul. č. 82	P	F	
63.	Štúrova ul. č. 84	P	F	(dvorové krídla)
64.	Štúrova ul. č. 86	P	F	
65.	Štúrova ul. č. 88	P	F	
66.	Štúrova ul. č. 92	P	F	
67.	Štúrova ul. č. 94	P	F	

68.	Štúrova ul. č. 96	P F
69.	Štúrova ul. č. 98	P F
70.	Štúrova ul. č. 104 - 106	P F
71.	Štúrova ul. č. 108	F
72.	Štúrova ul. č. 110	F
73.	Štúrova ul. č. 112	P F
74.	Štúrova ul. č. 114 - 116	P F
75.	Štúrova ul. č. 118	P F
76.	Štúrova ul. č. 120	P F
77.	Štúrova ul. č. 122	P F S
78.	Štúrova ul. č. 124	P F
79.	Štúrova ul. č. 126	P F
80.	Horná ul. č. 1	F
81.	Horná ul. č. 3	P F
82.	Horná ul. č. 5	F S
83.	Horná ul. č. 7	P F
84.	Horná ul. č. 9 - 11	P F
85.	Horná ul. č. 13 - 19	P F
86.	Horná ul. č. 21	P F S
87.	Horná ul. č. 23	P F
88.	Horná ul. č. 27 - 29	P F
89.	Horná ul. č. 31 - 33	P F
90.	Horná ul. č. 35 - 37	P F
91.	Horná ul. č. 39 - 43	P F
92.	Horná ul. č. 45 - 47	P F
93.	Horná ul. č. 49 - 51	P F
94.	Horná ul. č. 53 - 57	P F
95.	Horná ul. č. 59 - 61	P
96.	Horná ul. č. 63	P F
97.	Horná ul. č. 65	P F
98.	Horná ul. č. 4	P F
99.	Horná ul. č. 6	P F
100.	Horná ul. č. 8 - 10	P F
101.	Horná ul. č. 12	P F
102.	Horná ul. č. 14	P F

103.	Horná ul. č. 16	P F	
104.	Horná ul. č. 18	P F S	
105.	Horná ul. č. 20	P F	
106.	Dolná ul. č. 3	P F	
107.	Dolná ul. č. 9 - 11	P F	
108.	Dolná ul. č. 13	F	
109.	Dolná ul. č. 15	P F	
110.	Dolná ul. č. 19	P F	
111.	Dolná ul. č. 25	F	
112.	Dolná ul. č. 27	P F S	
113.	Dolná ul. č. 31	P F	
114.	Dolná ul. č. 33 - 35	P F	
115.	Dolná ul. č. 39 - 41	F	
116.	Dolná ul. č. 43	F	
117.	Dolná ul. č. 45	P F	
118.	Dolná ul. č. 47 - 49	P F	
119.	Dolná ul. č. 53	P F	
120.	Dolná ul. č. 55 - 57	P F S	
121.	Dolná ul. č. 59	F	
122.	Dolná ul. č. 63 - 65	F	
123.	Dolná ul. č. 67	P F	
124.	Dolná ul. č. 71	F	
125.	Dolná ul. č. 73	P F	
126.	Dolná ul. č. 77 - 79	P F	
127.	Dolná ul. č. 81	P F S	
128.	Dolná ul. č. 97 - 99	P F	
129.	Dolná ul. č. 4	P F	
130.	Dolná ul. č. 6	P F	
131.	Dolná ul. č. 10	P F	
132.	Dolná ul. č. 12	P F	
133.	Dolná ul. č. 16 - 20	P F	- 1
134.	Dolná ul. č. 22	P F	
135.	Dolná ul. č. 24	P F	
136.	Dolná ul. č. 26	P F	
137.	Dolná ul. č. 32 - 34	P F	

138.	Dolná ul. č. 36 - 38	P F	- 1
139.	Dolná ul. č. 40	P F S	
140.	Dolná ul. č. 42	P F	
141.	Dolná ul. č. 44 - 46	P F	
142.	Dolná ul. č. 48 - 50	P F	
143.	Dolná ul. č. 52	P F	
144.	Dolná ul. č. 54 - 56	P F	
145.	Dolná ul. č. 60	P F	
146.	Dolná ul. č. 62 - 64	P F	
147.	Dolná ul. č. 68 - 70	P F	
148.	Dolná ul. č. 72	F	
149.	Dolná ul. č. 74	F	
150.	Dolná ul. č. 76	P F	
151.	Dolná ul. č. 78	P	
152.	Dolná ul. č. 80	F	
153.	Dolná ul. č. 82	P F	
154.	Dolná ul. č. 84 - 86	P F	
155.	Dukelská ul. č. 1	P F	
156.	Dukelská ul. č. 3	P F	
157.	Dukelská ul. č. 5	P F	
158.	Dukelská ul. č. 7	P F S	
159.	Dukelská ul. č. 9	P F	
160.	Dukelská ul. č. 11	P F	
161.	Dukelská ul. č. 13 - 15	P F S	
162.	Dukelská ul. č. 17 - 19	F	
163.	Dukelská ul. č. 21 - 23	P F S	
164.	Dukelská ul. č. 25 - 27	P	
165.	Dukelská ul. č. 29	F	
166.	Dukelská ul. č. 31	P F	
167.	Dukelská ul. č. 4	P F	
168.	Dukelská ul. č. 6	P	
169.	Dukelská ul. č. 8 - 10	P F	
170.	Dukelská ul. č. 12 - 14	P F	
171.	Dukelská ul. č. 18	P F	
172.	Dukelská ul. č. 20	P F	

173.	Dukelská ul. č. 22	P F
174.	Dukelská ul. č. 24	P F
175.	Dukelská ul. č. 26	P F
176.	Dukelská ul. č. 28 - 32	P F
177.	Dukelská ul. č. 36	P F
178.	ul. SNP č. 2	P F
179.	ul. SNP č. 4	P F
180.	ul. SNP č. 6	P F S
181.	Súkennícka ul. č. 3	F
182.	Súkennícka ul. č. 5 - 7	F
183.	Súkennícka ul. č. 9	F
184.	Súkennícka ul. č. 11	P F
185.	Súkennícka ul. č. 15	P F
186.	Súkennícka ul. č. 19	P F
187.	Súkennícka ul. č. 21 - 23	F
188.	Súkennícka ul. č. 33	P F
189.	Súkennícka ul. č. 35	P F
190.	Súkennícka ul. č. 39	P F S
191.	Súkennícka ul. č. 6	P F
192.	Súkennícka ul. č. 8 - 10	F
193.	Súkennícka ul. č. 12	P F
194.	Súkennícka ul. č. 16	P F
195.	Súkennícka ul. č. 18	P F
196.	Súkennícka ul. č. 20	F
197.	Súkennícka ul. č. 22 - 24	P F
198.	Súkennícka ul. č. 26 - 28	P F
199.	Súkennícka ul. č. 32	P F
200.	Synagoga	P F
201.	Kukučínova ul. č. 1	P F S
202.	Kukučínova ul. č. 3	P F S
203.	Kukučínova ul. č. 5	P F S
204.	Kukučínova ul. č. 7	P F S
205.	Kukučínova ul. č. 9	P
206.	Kukučínova ul. č. 11	P F
207.	Kukučínova ul. č. 13	P F

208.	Moyzesova ul. č. 1 - 3	P	S
209.	Moyzesova ul. č. 7	P	F
210.	Moyzesova ul. č. 11	P	F
211.	Moyzesova ul. č. 13	P	F
212.	Moyzesova ul. č. 15	P	F
213.	Moyzesova ul. č. 17	P	F
214.	Moyzesova ul. č. 19	P	F
215.	Moyzesova ul. č. 21	P	F
216.	Moyzesova ul. č. 23	P	F
217.	Moyzesova ul. č. 27	P	S
218.	Moyzesova ul. č. 31	P	F
219.	Moyzesova ul. č. 33	P	F
220.	Moyzesova ul. č. 37	P	F
221.	Moyzesova ul. č. 41 - 43	P	F S
222.	Moyzesova ul. č. 49	P	
223.	Moyzesova ul. č. 51	P	F
224.	Moyzesova ul. č. 53 - 55	P	F
225.	Moyzesova ul. č. 2 - 4		F
226.	Moyzesova ul. č. 8	P	F S
227.	Moyzesova ul. č. 10 - 14	P	F
228.	Moyzesova ul. č. 16	P	
229.	Moyzesova ul. č. 18	P	F
230.	Moyzesova ul. č. 20	P	
231.	Moyzesova ul. č. 22	P	F S
232.	Moyzesova ul. č. 24 - 26	P	F
233.	Moyzesova ul. č. 28	P	F
234.	Moyzesova ul. č. 30	P	
235.	Moyzesova ul. č. 32 - 34	P	F
236.	Moyzesova ul. č. 36	P	F
237.	Moyzesova ul. č. 38	P	
238.	Moyzesova ul. č. 40	P	F
239.	Moyzesova ul. č. 42	P	F
240.	Moyzesova ul. č. 44 - 48	P	F
241.	Moyzesova ul. č. 52 - 56		F
242.	Moyzesova ul. č. 58	P	F

243.	Moyzesova ul. č. 64	P F
244.	Moyzesova ul. č. 66	P F
245.	Moyzesova ul. č. 72	P F
246.	Moyzesova ul. č. 76 - 78	P F S

9. 5. ZOZNAM OBJEKTOV RUŠIVÝCH - NÁVRH ZMIEN A ÚPRAV

1.	Štúrova ul. č. 65	F S	
2.	Štúrova ul. č. 101	P F S	
3.	Štúrova ul. č. 111	P F S - 2	
4.	Štúrova ul. č. 117	P F S - 1	
5.	Štúrova ul. č. 4	P F S	
6.	Štúrova ul. č. 12 - 14	P F S	
7.	Horná ul. č. 25	F S	
8.	Horná ul. č. 2	P F	
9.	Baštová ul. č. 2	P F	
10.	Baštová ul. č. 4	P F S	
11.	Baštová ul. č. 6	P F	
12.	Baštová ul. č. 8	P F	
13.	Baštová ul. č. 10	P F	
14.	Dolná ul. č. 7	P F S	
15.	Dolná ul. č. 61	P F S	
16.	Dolná ul. č. 75	P F	
17.	Dolná ul. č. 85	P F S	
18.	Dolná ul. č. 87	P F S	
19.	Hrnčiarska ul. č. 1 - 5		A
20.	Súkennícka ul. č. 1	P F	
21.	Súkennícka ul. č. 37	P F	A
22.	Kukučínova ul. č. 2		A
23.	Kukučínova ul. č. 6	P F S	
24.	Kukučínova ul. N	P F S	
25.	Moyzesova ul. č. 9	P F S	
26.	Moyzesova ul. B, G		A
27.	Moyzesova ul. č. 39	P F	A
28.	Moyzesova ul. č. 45	P F - 1	
29.	Moyzesova ul. č. 47	P F	
30.	Moyzesova ul. N	P F - 1	
31.	Moyzesova ul. 2N	P F	
32.	Moyzesova ul. č. 6	P F S	

10. ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- LEHOTSKÁ DARINA : Dejiny Modry
Bratislava, 1961
- KARTOUS P., NOVÁK J., VRTEĽ L. : Erby a vlajky miest v SR
Bratislava, 1991
- VARSÍK BRANISLAV : Z osídlenia západného a stredného Slovenska
v stredoveku
Bratislava, 1984
- MENCL VÁCLAV : Středověká města na Slovensku
Bratislava, 1938
- EISNER JAN : Slovensko v praveku
Bratislava, 1933
- ZÁVADOVÁ KATARÍNA : Verný a pravý obraz slovenských miest a hradov
Bratislava 1974
- ŠÁŠKY LADISLAV : Kamenná krása našich miest
Martin, 1984
- NOVÁK JOZEF : Slovenské mestské a obecné erby
Martin, 1972
- KAHOUNOVÁ E. : Ľudové vinohradnícke stavby a lisy
Bratislava, 1969
- JANŠÁK ŠTEFAN : Slovenské hradiská z doby halštatskej
SMSS, roč. XXIII., 1929

- KAHOUN KAROL : Stavebný vývoj vinohradníckych miest na západnom Slovensku
Pamiatky a múzeá, roč. VII., č. 3, 1958
- KIBIC KAREL : Renesanční dum radní našich měst a jeho kompošiční vývoj
Monumentorum tutela 4, SÚPSOP Bratislava, 1967 - 68
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, II. diel
Bratislava, 1977
- Súpis pamiatok na Slovensku, II. diel
Bratislava, 1968